

LÅNGLEDER I SVERIGE

BOHUSLEDEN
KUNGSLEDEN
SKÅNELEDEN
SÖRMLANDSLEDEN
UPPLANDSLEDEN
ÖSTGÖTALEDEN

ALLEMANSRÄTTEN

Den underbara Svenska naturen står öppen för alla -
alla har rätt att njuta av dofter, fågelsång och blommande ängar.
Här får vi ströva fritt i skog och mark, plocka bär
och svamp, och paddla kanot.

Men allemansrätten innebär även vissa skyldigheter.
Vi får inte skada träd, buskar och gröda, störa djur
och inte heller förstöra andras egendom.

Var varsam mot naturen, elda bara på ordningställda grillplatser,
lägg allt skräp i soptunnor och visa hänsyn. Om du avviker från
leden - tänk på att allemansrätten inte gäller på tomter, åkrar,
planteringar eller i trädgårdar. Om du passerar hagmarker -
glöm inte att stänga eventuella grindar efter dig!

Allemansrätten kan sammanfattas i orden

Inte störa - Inte förstöra

Mer information på www.naturvardsverket.se

MÄRKEN - PLAKETTER

VANDRARMÄRKEN

Vandrarmärken kan erövrast på två olika sätt (*ent. 1 eller 2*):

1. Att vandra/gå en viss sträcka utan tidtagning (landsväg eller terräng). Märkena måste tas i ordning: brons, silver, guld samt högre valör.

Herrar och Damer: Brons 20 km Guld 30 km
Silver 20 km H. valör 30 km

30 km - Diplom högsta utmärkelse (*namnet textat*), ett år efter att högre valör erövrats.

2. Att vandra/gå 5 km eller 10 km på tid. Bronsmärket måste erövrast innan man fortsätter med de högre valörerna.

Ålder	Sträcka	Brons	Silver	Guld	H. valör
H 15-49	5 km	40 min.	39 min.	38 min.	38 min.
H 15-49	10 km	1.25 tim.	1.20 tim.	1.15 tim.	1.15 tim.
H 50-	5 km	41 min.	40 min.	39 min.	39 min.
H 50-	10 km	1.30 tim.	1.25 tim.	1.20 tim.	1.20 tim.
D 15-49	5 km	43 min.	42 min.	40 min.	40 min.
D 15-49	10 km	1.30 tim.	1.25 tim.	1.20 tim.	1.20 tim.
D 50-	5 km	44 min.	43 min.	42 min.	42 min.
D 50-	10 km	1.40 tim.	1.35 tim.	1.30 tim.	1.30 tim.

Diplom högsta utmärkelse (*namnet textat*) tilldelas den, som under ytterligare ett år sedan högre valör erövrats, fullgjort stipulerad tid.

Prislista: Brons 10 kr
Silver 10 kr
Guld 10 kr
Högre valör 10 kr
Diplom, högsta utm 50 kr

Svenska Gång- och Vandrarförbundet

KILOMETERMÄRKEN / PLAKETTER NOTERINGSKORT

Samla kilometer för Kilometermärken/plaketter.

		Pris
Järn	150 km	10 kr
Brons	300 km	10 kr
Silver	450 km	10 kr
Guld	600 km	10 kr
Bronsplakett	1.500 km	25 kr
Silverplakett	3.000 km	25 kr
Guldplakett	5.000 km	30 kr

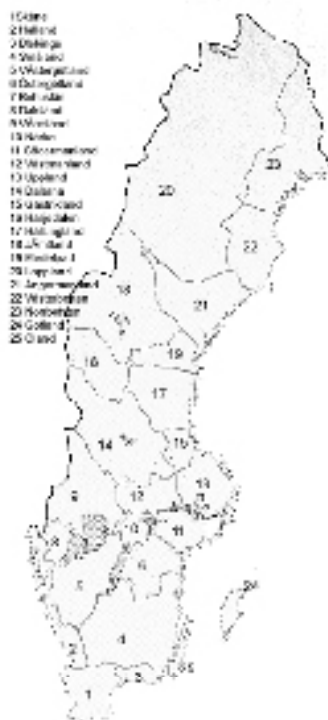
Samla kilometer i SGVF:s noteringskort, som kan beställas kostnadsfritt.

FEMMILSMÄRKEN

Sträckan skall genomföras utan avbrott på nedan angiven max.tid samt under ordnade arrangemang.

	Ålder 21-49	Ålder 50-	Pris
Brons	8 tim.	8,5 tim.	50 kr
Silver	7 tim.	7,5 tim.	50 kr
Guld	6 tim.	6,5 tim.	65 kr

Beställs via www.gang.se
Svenska Gång- och Vandrarförbundet

VANDRINGSLEDER I SVERIGE

På följande sidor ges en presentation av Sveriges långleder. Mer detaljerad information om respektive vandringsled kan fås hos de flesta Turistbyråer (här kallad Tb), hos kommunen i ledens närhet och på nätet. För att underlätta sökandet efter information har vi givit förslag på olika hemsidor, Tb eller andra, som kan ge mer upplysningar.

STF, 08-463 21 00, kan också svara på frågor om framför allt fjälleder. De har även en hel del litteratur, t ex "Fjällhandboken".
Allmänna upplysningar om fjällen lämnas även av Statens Naturvårdsverk 08-698 10 00.

Förutom de leder vi här presenterar, kanske Du vet någon annan vandringsled, som vi skulle kunna ta med i Vandrarguiden. Mejla eller skriv då till Svenska Gång- och Vandrarförbundet. svenskgang@vsf.se

Svenska Gång- och Vandrarförbundet önskar Dig en riktigt bra vandrarsäsong.

VANDRARPASS - För dig som gillar att vandra:

- Vandrarpasset ser ut som ett vanligt pass, är nummerat och har plats för foto.
- 29 sidor är avsedda för notering av vandrings längd, tidpunkt samt stämpling.
- Passet är till god hjälp för att dokumentera och minnas "var- när- hur långt".
- Ett bärbart prisskåp - ett prestationsbevis.
- Används både vid nationella och internationella vandringar.

"Innan Du går för långt", köp ett vandrarpass så att Du inte glömmet vilka äventyr Du varit ute på.

Svenska Gång- och Vandrarförbundet

Beställ via www.gang.se

Sträcka: Björkhagens T-bana (Sth)-Södertörn- Södertälje-Eskilstuna-Kolmården-Nyköping-Trosa-Södertörn-Stockholm Ansluter till: f d Nynäsleden vid Paradiset, Västerhaninge Östgötaleden i Kolmården. Del av Europaled 6 En av Sveriges längsta natur- och kulturvandringsleder. Vandraren leds genom vildmarksliknande natur, kulturbygder och förbi historiska minnesmärken. De flesta av ledens etapper är lätt åtkomliga med bil, buss eller tåg och etappgränserna utgör lämpliga utgångspunkter. Ibland kompletteras markeringarna med blå färg, t ex på pilspetsar eller en prick i ringen runt träd, det markerar att sträckan även är en del av en rundslänga. Spänger och broar tar vandraren över känsliga områden och vattendränkta områden. Etappskyltar finns uppsatta vid etappgränserna och de ger fakta i form av kartor och beskrivningar om etapperna närmast före och efter skylten. Vid intressanta natur- och kulturföreteelser finns sevärdhetsskyltar som ger lite extra intressant information.

Info: Föreningen Sörmlandsleden 0155-355 64, Friluftsförbundet, Stockholm 08-13 25 80

Etapp 1 Björkhagen – Skogshyddan 8 km

Från Björkhagens tunnelbanestation går Sörmlandsleden österut över Malmövägen förbi Markuskyrkan och in i en björkallé ut i Nacka friluftsområde. Det närmaste området har rikt fågelliv, intressant växtlighet, geologisk särart och många kulturhistoriska objekt och är plats för forskning och akademisk undervisning. På lättgångna stigar når man många oftast badvänliga sjöar. Till den första, Söderbysjön är det ca 2 km. Därefter upplever man en fin utsikt över sjön och kommer sedan fram till en geologisk sevärdhet, en sprickdal som förbinder Altasjön med Söderbysjön. Dalgången ned mot Ulvsjön erbjuder sedan den botaniskt intresserade mycket att studera. Den som vill korta av vandringen eller starta den vid Kolarängen kan ta bussen vid väg 260, annars fortsätter leden mot Sandasjön, där friskt källvattnet rinner rakt ut från rullstensåsen. 300 m bortom källan har man funnit en stenåldersbosättning, tyvärr syns inte mycket av den. Stanna till vid naturreservatet strax hitom den brunvattenfärgade Strålsjön, där bjuder naturen på vacker hållmarksskog, raviner och klippor. Från Skogshyddan är det ca 15 min vandring utmed Erstaviksvägen till busshållplatsen Lovisedalsvägen.

Etapp 2 Skogshyddan - Alby friluftsgård 6 km

Till Skogshyddan går det buss från Slussen till Älta/Lovisedal. Från busshållplatsen är det ca 15 minuters vandring utmed Erstaviksvägen. Stugan, som kallas Skogshyddan var för länge sedan ett skåpsbåtsmanstorp. Från Skogshyddan följer leden en skogsväg och snart kommer man förbi Vretatorp. Därifrån blir det en dryg km genom ekbackar, tallskog och ängar fram till norra änden av Öringesjön och Skomakartorp. Båda dessa torp är f d dagsverkartorp under Erstavik. Från torpet går leden utefter stranden fram till sjöns södra ände där det finns en badplats. I Öringe samhälle finns det täta bussförbindelser mellan Stockholm och Tyresö. Leden går här under Tyresövägen och in i Alby naturreservat. Här kommer man in i ett skogsparti och följer en bäck med dess dalgång och förbi ängar och ser då snart det vackert belägna båtsmanstorpet Alstorp. Detta är numera upprustat åt Tyresö Hembygdsförening. I närheten av Uddby gård finns två gravfält från yngre järnåldern. Strax därefter kommer man fram till etappmålet, Alby friluftsgård där det nu finns bad, motionsspår och en servering.

Etapp 3 Alby friluftsgård - Tyresta by 12 km Lätt till medelsvår

Leden går söderut mot Tyresta. Efter ca 1 km når man Nyfors, f d Wättinge ström, en av Tyresös mer än 500-åriga industriplatser drivna av vattenkraften. Vidare söderut genom blandskog och över torparängar, runt Karlberg upp på hållmarker och tallskogsplatan vid Höjden, en f d raststuga. Leden går sedan ner i en dalsänka, över en mosse, vidare upp på nya hållmarker och in i Tyresta nationalpark. Snart når man norra änden på Årsjön, som man sedan följer. Vid Årsjön finns en rastplats. Här kan du vila och bada. Gör en avstickare till Gammeldammen, en liten sjö i närheten. Från Årsjön går leden vidare till Bylsjön och därifrån in i urskogen några kilometer innan du lämnar nationalparksområdet och kommer fram till ängar och betesmarker runt målet, Tyresta by.

Etapp 4 Tyresta by – Handen (Rudans gård) 8,5 km

När man lämnat byn med dess tusenåriga anor, runristning och gravfält kommer man efter ett par kilometers vandring nära Tyrestavägen. Leden fortsätter med en stigning över bergen mot Högstälund och Skutan där den passerar gamla Dalarövägen och går därefter genom delvis bebyggda grönområden till etappmålet Rudans gård. Slåtmossen som passerar är biologiskt intressant.

Etapp 5 Handen (Rudans gård) – Paradiset 11 km Huddinge

Etappen går genom ett större sammanhängande, myr- och sjörikt gran- och lövskogsområde med talrika tallhedsbevuxna hållmarksområden likt öar i ett skärgårdslandskap. Höjden över havet ökar något längs leden och kulminerar i Tornberget, 111 m ö h. Man kan nå Tornberget från denna etapp, se anvisning vid Långsjön. Av djurlivet märks rådjur, älg och hare i skog och på fält, svanar, gäss och dykänder i sjö och ormvrak i skyn. Större hönsfåglar förekommer men hör ej till vanligheten. Dricksvatten finns vid Rudans gård och Paradiset. Rast- och badplatser vid Riddartorp, Svartsjön, vid Långsjöns östra och västra strand samt vid Trehörningens norra och östra stränder. Som badplats är Riddartorp och Trehörningens norra strand att föredra. Etappen går genom ett större sammanhängande, myr- och sjörikt gran- och lövskogsområde med talrika tallhedsbevuxna hållmarksområden likt öar i ett skärgårdslandskap

Etapp 5:1Kvarnängens IP, Nynäshamn – Vansta , Ösmo 9,5 km

Efter starten vid Kvarnängens IP, passerar Stockholmsvägen. Ca 400 meter söderut ligger Nynäs gods. Bosättningen är från 1200-talets slut och ditflyttad från Algviens troligen p g a landhöjningen. Leden går vidare upp till Fjättersjön. Det är en vacker källsjö med bra vatten och fina rastplatser. Genom ett utpräglad skärgårdslandskap kommer man fram till Valsjö med en fåtur troligen från 1769. Här finns också en långsmal och torr grotta väl värd en sidoutflykt. Därefter följer öppna odlingsområden fram till bondebyn Björsta, också den från 1200-talet. Vid vägkanten finns en runristning utan korsmärke. Vandringen fortsätter norrut till Älby. Norr därom finns ett stort gravfält och i dess södra ände står två runstenar.

SÖRMLANDSLEDEN

Leden går genom odlingsbygd och skogsmarker upp mot etappmålet och Vansta gård där Christoffer Pohlhem arbetade i sin ungdom. Dricksvattnen, toaletter och sopstationer finns vid etappens båda ändpunkter. Ösma har tåg och bussförbindelser med Nynäshamn och Stockholm.

Etapp 5:2 Vansta, Ösma – Hemfosa, 15 km

Leden går norrut och rundar den nästan 3 km långa sjön Muskan och följer sedan dess östra strand fram till norra änden, där det finns skärmskydd och bad. På andra sidan sjön skymtar storgården Körunda med anor från medeltiden. Sedan leden lämnat Muskan passerar båtsmanstorp Sjövreten och går sedan in i ett omväxlande skogsparti och tangerar där Segersängs järnvägsstation. Efter den lilla sjön Tärnan letar sig leden fram utefter gamla sockengränser. Lagg märke till många tomtgränsmarkeringar, s k råstenar. Närmare etappmålet går leden i kanten av Långmossen. 700 m väster om leden ligger Borgberget som har en fornborg. Det kan vara värt besväret att göra en avstickare dit upp och tänka tillbaka på våra fortitida förfäder som måste skydda sig mot aggressiva inkräktare. Området är fyllt av våtmarker och har ett rikt fågelliv. Här häckar rovfågелarter.

Etapp 5:3 Hemfosa – Paradiset, 14 km

Sträckan börjar med en lättgången stig fram till rastplatsen vid Transjön för att sedan fortsätta genom kuperad skogsterräng fram till de öppna markerna kring Hjälmåsträa. Strax därefter skymtar den fågelrika Vådersjön, inklämd mellan höga och branta berg, som av våra förfäder använts som fornborgar. Leden tangerar bebyggt område och ute på landsvägen vandrar vi på samma väg som den danske kungen Kristian I, när han med sin här år 1471 tågade mot Stockholm. Vi följer Vedaesjön efter att ha passerat fritidsbebyggelsen vid Våländan för att så småningom vika av från väg 257 upp mot Tornberget och Hanvedens skogsområde. Vid landsvägen hade Ivar Lo Johansson sitt hem och han har i många böcker berättat om skogarna kring Tornberget. Naturen här är typisk hällmarksskog med isslipade hållar, lavar och ett rikt fågel- och djurliv. Från etappen kan man välja att följa befintliga kommunleder och vandra ned mot etapp 5 dels från ledkröken före Tombergstugan, dels från raststugan mellan Tornbergstoppen och etapp 6.

Etapp 6 Paradiset – Lida Friluftsgård, 12 km

På etappen finns leder mot Huddinge, etapp 6:1 och mot Nynäshamn, etapp 5:3. Torruiner vittnar om den tid då våra skogar var befolkade. Naturen är delvis omväxlande och vegetationsrik. En längre sträcka går på väg. När man kommer fram till den utdikade f d Kvarnsjön är man inne i ett område med stora geologiska och zoologiska värden. Här finns en rastplats. Strax efter Kvarnsjön finns, norr om leden, en bäck som skurit sig ned i svallissedimenten. Den slingrar sig i en bred ravinbotten och mynnar ut i Bysjön, som är en åsrop. När inlandens smältvattenfloder för flera tusen år sedan formade rullstensåsarna bäddades ofta stora isberg in i grusåsen. När isberget sedan smälte bildades kraterliknande gropar. Söder om leden i området Pålamalm finns ytterligare ett antal åsropar, varav en är bland de största i Sverige med ett djup av 31 m. Efter en vandring utmed Böckån rundar leden sjön Getaren och letar sig före etappmålet upp på en höjd med fin utsikt över nejden.

Etapp 6:1 Huddinge –Hökärr, 14 km

Etappen är lättgången på omväxlande väg och i lätt kuperad terräng med många fornborgar. I backen ovanför Mariedalsvägen finns en trefaldighetskälla som dock numera är torrlagd. En sådan rinner alltid mot norr och användes förr som offerplats. Vid Flemingsbergsviken passerar leden torpet Brodal och där i närheten finns tre fornborgar. Från Brodal går leden västerut, svänger vid Visäterna i sydlig riktning upp på en gångväg och in i en kuperad och bergig skogsmark fram till Stenberg, där det tidigare låg ett torp. Leden följer Lidavägen ca 1,5 km till Kvarnvägen och förbi rester av Gladö kvarn med anor från 1330. Leden lämnar strax vägen och viker av upp i skogen för att lite senare följa Kvarnsjöns strand. Vid Nytorp blir terrängen mer kuperad och vi passerar Kvarnsjöberget, med triangelpunkt 93 möh. Leden går sedan ner och rundar Kärrsjön. Söder om sjön följer leden en rågång och framme vid röset vid Valtertumma-berget svänger leden mot sydväst och korsar en skogsväg för att efter ca 300 m ansluta till etapp 6. Tar du av åt höger kommer du till Lida och åt vänster till Paradiset.

Etapp 7 Lida Friluftsgård – Brotorp, 7 km

Lättgången etapp som runt Lida friluftsgård genomkorsas av många andra leder. Var uppmärksam och följ Sörmlandsledens S-märkta pilar. Efter en dryg km når leden fram till ett ledskäl. Etapp 62 ansluter här. Fortsätter man framåt hela leden, kommer man tillbaka till den här punkten om ca en månad. Många har avverkat hela leden, men då oftast successivt i kortare sträckor. Vi som gjort det har verkligen lärt oss känna landskapet Sörmland. Man kan stanna till vid flera inbjudande rastplatser. I Vårsta finns provianteringsmöjligheter och vid etappmålet intill väg 226 finns busshållplatser. Ca 500 meter västerut intill leden ligger Brosjön med sitt välordnade bad.

Etapp 8 Brotorp – Östertälje stn, 12 km

Etappen börjar med en backe ner till Brosjöbadet, där det under badsäsong finns fårskvatten och toalett. Från badplatsen går leden västerut mot Malmsjödalen, med bostadsområdet Vårsta på den ena sidan och ett levande jordbruk på den andra. Ibland kan näktergalen höras i alskogen. Från Malmsjödalen går leden över väg 225 och i en 600 m lång allé förbi Malmsjö gård. Efter ca 1km viker leden in i skogen förbi fina utsiktsplatser och därefter längs diken på åkermark och sedan över vägen till Tyttinge. Fortsättningen går genom ett skogsparti och ner till Nynäshamnsvägen, nr 225. Nu följer en transportsträcka på väg i 2-3 km, dock med vackra omgivningar, sedan åter in i skogen och under kraftledningen. Gå vidare tämligen eller göra en liten omväg mot en utsiktspunkt. Där är ett gravröse från bronsåldern samt iordningställda sittplatser varifrån man kan beskåda naturen. Mödan värt! Leden fortsätter ner i kanten av ett annat fält och kommer så småningom fram till 1700-talstorpet Skarmanstorp och inte långt därifrån till Östertälje motions slinga, som leden följer ett stycke. Därefter går leden på väg och i skog förbi den höga Igelstaskorstenen. Nu återstår en höjd att passera innan etappmålet på väg 225 nära Östertälje idrottsplats. Från etappmålet är det en km till Östertälje pendeltågstation, där går bussar.

Fel i Vandrarguiden? Saknas någon led? Kontakta kansliet!

SÖRMLANDSLEDEN

Etapp 9 Östertälje stn – Tvetaberg, 9 km

OBS! Tillfällig omdragning av leden över Södertälje kanal med anledning av bygge av ny järnvägsbro. Information om alternativa vägval finns på leden. Från Östertälje pendeltågstation går leden mot Södertälje kanal och Östertälje Båtklubbs bryggor. Efter att ha passerat under järnvägen svänger leden vinkelrätt till vänster och passerar över järnvägsbron. Fin utsikt över kanalen och inloppet till Södertälje och Mälaren, ej för personer med anlag för svindel. Efter att järnvägsbron passerats går leden norrut utmed kanalen mot Södertälje C via Gästhallen. Vid Gästhallen går leden till vänster uppför backen mot Vårdsholmsbron, strax därpå ansluter leden från Östertälje till sträckan från Södertälje C, belägen ca 800 m längre bort. Från anslutningen går leden mot Tvetaberg. Efter att ha passerat en Statoilstation på Järnagatan viker leden till höger upp genom ett naturparkområde och passerar igenom ett litet bokskogsområde och bostadsområdet Saltskog. Leden fortsätter under en lokalgata och motorvägen förbi Saab-Scania växellädsfabrik och vidare över Tvetavägen och genom ett skogsområde förbi Hovsjö bostadsområde. När landskapet öppnar sig går leden förbi Eklundsältets koloniområde och fram till Eklundsåsbadet. Vid p-platsen viker leden till vänster och går utmed sjön Månaren fram till IFKs klubbstuga och vandrarhem.

Etapp 10 Tvetaberg – Järna, 11 km

Från Tvetaberg når man etapp 10 genom att gå ca 500 m till avtagsvägen mot Lerhaga sommarstugeområde. Intill vägen slingrar sig en liten å där man på vintern kan få se strömstären. Här ligger resterna av Älökvärn, en gammal vattenkvarn från 1100-talet som var i bruk ända in på 1900-talet. Vid Älö ligger också en väl bevarad timmerbyggnad, troligen från 1700-talet. Efter sommarstugeområdet letar sig leden upp över Aspålsberget, 83,6 möh. Snart kommer man fram till Vaskasjöarna där naturen är nästan norrländsk. Här finns en bra rastplats på en udde i sjön. Vattnet är dock otjänligt för bad och dryck. Hundratals mäs fåglar trivs i omgivningen eftersom Södertälje kommuns soptipp ligger alldeles intill. Leden fortsätter genom en omväxlande skogsterräng och kommer närmare Järna fram till ett gammalt ödetorp, Herrvreten. Där finns ett skärmskydd och en bra kalkkälla 150 m norr om skärmskyddet. Sedan det bärrika området kring Logsjön passerats är man framme i Järna samhälle där det finns pendeltåg och buss.

Etapp 11 Järna - Vattgruvan, 9km Medelsvär

Etappen går i kuperad och omväxlande skogsterräng men även på mindre bergssträckningar. Sträckan går genom ett område rikt på gamla gruvhål, många är oskyddade, så var försiktig. Leden går förbi Preem sedan till höger längs vägen ca 150 m. Leden svänger sedan till vänster och passerar snart de branta åslanterna med sin rika flora, där stora vattenmassor en gång forsar fram från bl a Yngern mot Saltsjön. Något längre fram passerar man en ny å som kommer från sjön Ogan. Efter drygt 100 m lämnar man vägen och bebyggelsen och kommer in i en omväxlande skogsterräng. Sedan följer en promenad söder om Koppartorpsdalen. När man passerat en bäck är man inne i Sjuenda Kronopark, ett skogs- och gruvområde med över 200 gruvhål. Där finns en kalkkälla på vänster sida ca 80 m från leden. Här finns plats för ett par tält. Strax kommer den första gruvan, Tunnelgruvan. Nu följer många gruvhål där det brutits maln från 1600-talet till slutet av 1800-talet. Det finns informationstavlor vid de flesta hålen, som berättar om deras historia. Man ser också ett stort flyttblock med grotta som i nödfall kan ge skydd. Leden fortsätter längs en väg och svänger höger över bergen. Efter att ha passerat en skogsbilväg, kommer man fram till två torruiner. Vid den bortre, Mellanbygget, finns en bra tältplats, men ej vatten. Leden går sedan söder om Långmossen fram till Vattgruvan. Strax bortom Vattgruvan kan man också tälta. Till och från Vattgruvans f d gruvfält finns bilväg 10 km till Järna över Billstadal.

12. Vattgruvan - Yngsviken, 9,5 km Krävande etapp

Från Vattgruvan går leden mellan flera mindre gruvhål, som inte är inhägnade. Större schakt vid sidan om leden är skyddade av höga nät. Bortom berget efter ett spångat kärr passerar lämningar efter Bajorstorp. Efter anslutningspunkten för etapp 12:1 från Mölnbo fortsätter leden på en bergsträckning med flera upp- och utförlöpor fram mot Trönsjön, där det finns rast- och badmöjligheter och vatten av god kvalitet. När leden passerar mellan Horssjöarna finns tältmöjligheter väster om leden och ett skärmskydd 250 meter österut. Leden fortsätter genom höglänt skogsterräng för att sedan gå ner mot Älsjöarna, som är fredade. Vandringen utefter de branta stränderna är ansträngande. En udde vid nordändan av St Älsjön är en fin rastplats. Resten av sträckan går genom bergsterräng och behagliga skogspartier fram till en brant utförlöpa ner mot Yngsviken.

12:1. Mölnbo - Etapp 12, 5 km

Etappen ansluter till etapp 12 på Sörmlandsleden huvudsträckning. Den är lättgången till medelsvår och går förbi sjöar med möjlighet till bad. Hänvisning till etappens början vid Mölnbo IP finns vid Mölnbo stn. Efter en kort vandring skymtar du Bergasjön till höger om leden där du kan få se storlommen om du har tur. Över sundet mellan Bergasjön och den igenväxta Norrbysjön går leden på en spång över vattnet. Du passerar så småningom en skogsväg som går mellan Mölnbo och Järna. Terrängen fram till sjön Akaren är ganska kuperad. Efter ytterligare ca 1,5 kilometers vandring, delvis utefter Akarens strand, kommer du fram till etapp 12 på Sörmlandsledens huvudsträckning, som i öster leder till Järna och i väster till Yngsviken

13. Yngsviken - Djupviksängen, 13,5 km

Etappen är en vildmarkssträcka. Nära 14 km lång och börjar med en brant stigning, för att sedan bli mer lättgången fram till sjön St Envättern som ligger 62 m ö h. Här är ett Naturreservat. Respektera dess regler. På vandringen passerar man efter några km länsgränsen mellan Stockholm och Sörmlands län. Man kommer då in på Daga härads allmänningsskogar. Området är ostligaste delen av den s k Mälarmården. Ett gammalt namn på markerna öster om sjön Klämningen är även Hedlandet. Sjöar, mossar och berg dominerar. Länge var här väglöst land. Sommartid gick torparnas nötkreatur i vall här. Endast vintertid

SÖRMLANDSLEDEN

kunde bönderna, genom att köra över sjöar och kärr, hämta sin utsynning på allmänningen. Då järnbruken blomstrade i början av 1800-talet skövades mycket skog genom kolning. Vid Djupsjön och Fräkensjöberget finns skärmskydd och eldningsplatser. Vid Djupsjön ansluter etapp 13: 1 från Gnesta, dit det är 14 km. Vid Fräkensjöberget kan man följa OK Klemmingens vita led ned till landsvägen söder om Dillbo-kvarn. Ta en titt på Lugnet, en stugggrund efter en fattigstugu”filial”, längs leden, öster om St Kvarnsjön. Hembygdsföreningen har skyltat upp platsen. Kalkällor finns på en avstickare ca en km från leden norr om Djupsjön, vid St Kvarnsjön och strax innan Djupviksängen.

13:1. Gnesta - Etapp 13, 13 km

Från trafikcentrum i Gnesta utgår denna anslutningsled fram till huvudleden (Etapp 13) i terrängen mellan Axsjön och Djupsjön. Informationstavlor lämnar uppgifter om kulturbyggnader, fornlämningar och andra sevärdheter utmed leden. Vandringsleden passerar först under järnvägen, följer därefter den gamla körvägen förbi Frustuna kyrka, fortsätter upp över Jagbacken, följer sedan landsvägen ca 1 km förbi Södertuna gård, där den viker av in på körvägen över åkerfälten upp mot Kattnäs kyrka. Från Kattnäs går leden utmed ”badvägen” till Klämmingsbergsbadet, vidare på småvägar genom åker- och skogs marker, passerar Norra Väsby och fortsätter upp över Långberget. Efter att ha korsat landsvägen går leden på skogsvägar och stigar i terrängen öster om Längsjön och kommer i höjd med Björnmossen in på en skogsväg, som efter ca 800 m når fram till huvudleden.

14. Djupviksängen - Fredriksberg, väg 223, 8 km

Etappen är ganska krävande, men man får god valuta för sina ansträngningar. Från Djupviksängen börjar en ansträngande klättring upp på Lövviksbergen, där du kan njuta av en praktfull utsikt över sjön Klämningen och jordbruksbygden västerut. Klämningen är nära en mil lång och ingår i en av länets mest markanta sprickdalar, som även fortsätter norrut i sjökedjan Marvikarna. Snart når du Lövviken där en överoptimistisk person på 1600-talet startade ett järnbruk. Han hade inte tillgång till egen malm och var tvungen att skaffa råvara från Utö i skärgården. Han blev ett tidigt offer för bristande kunskaper i marknadsekonomi. Strax efter Lövviken finns en kallkälla och därefter går leden förbi den lilla tjärnen Glådran, för att sedan bära av upp på de långa Ulvsättersbergen. Här kan du njuta av vackra, milsvida utsikter och promenera genom lättgången hållmarksskog blandad med botaniskt intressanta områden med ett rikt växt- och djurliv. Den som rör sig tyst kan komma i kontakt med det rika fågel- och djurlivet. Här kan man se och höra orre, tjäder, trana, storlom och fiskgjuse.

15. Fredriksberg, väg 223 - Skottvångs gruva, 11 km

Efter 1 km kommer en fornborg som man bestigas om man följer de blå markeringarna. Strax därefter en kallkälla och resterna av en kolarkoja och en kolmila (en kolbotten). 500 meter längre fram når du det hemska Vargdroget, en sprickdal där du även finner ytterligare en kolarkojuin och kanske även upptäcker den kolbotten du går rakt igenom! Varierande skogsterräng och fler kolbotnar och ruiner av kolarkojor innan bergen vid Mellan-Marviken. Berget stupar brant ned mot den förkastningsspricka som bildat Marvikensjöarna. Leden följer nu berget en bit, strax före anslutningsleden 15:1 finns en kallkälla, innan sundet mellan Nedre och Mellan-Marviken passerar ett fint bronsåldersröse, som troligen är en grav. Leden följer sedan Marvikens västra strand och efter cirka 700 m kommer två populära skärmskydd. Här får vandrare och kanotister samsas om utrymmet. Här är ett vägval, här börjar en alternativ sträckning av etapp 15 (15:2), som går genom ett naturreservat. Se tavla vid delningspunkten. På den gamla sträckningen når man Stenhuggarmon med ett utsiktstorn 92 m.ö.h. På nedvägen syns en mycket tydlig strandlinje (klapperstensvall) från 5000 år f.kr. Det var Litorinahavets vatten som skapade denna, området här var då innerskärgård. På gamla stigar och fornvägar går leden söderut och innan Skottvång kommer den banvall som fram till andra världskriget bar malmträgen från gruvorna i Åkers Bergslag till Åkers styckebruk. Etappmålet Skottvång är ett gammalt gruvområde. Östra Sörmlands Gruvförening har uppfört en skogsarbetarbarack med tio bäddar för enkel övernattnig. Toa, dusch, bastu och tappvatten finns i bystugan.

15:1. Mariefred - Långaedet, etapp 15, 10 km

Anslutningsled till etapp 15. Välj att gå mot Skottvångs gruva eller mot Fredriksberg och sjön Klämningen. De tre första kilometrarna går genom Mariefred och därefter på gång- och cykelbanan till Läggesta station. Från Läggesta till Ådals kvarn är det ca två kilometers vandring i lätt terräng och ungefär mitt på sträckan finns en kallkälla. Ovanför kvarndammen vi Ådals kvarn finns lämningar efter en gammal silversmedja. Följ sedan Laketorsån söderut, den flyter i skarpa vindingar och djupt nedskuren under ett tak av lövträd. Leden går sen på en gammal klövjestig som sedan urminnes tider varit skogsfolkets väg mot Mariefred. Leden går sedan brant ner mot anslutningspunkten till etapp 15 och du är inne på Sörmlandsledens huvudstråk. Ca 300 m in på etapp 15 (mot etapp 14) finns en kallkälla. Vid Skottvångs gruva har Östra Sörmlands Gruvförening uppfört en skogsbarack med 10 bäddar för enkel övernattnig. Toa, dusch, bastu och tappvatten finns i bybastun. Boka på 0158-323 14

15:2. Skottvångs gruva - Mellan-Marviken, etapp 15, 3 km

Alternativ sträckning av etapp 15. Sträckan ger vandraren tillgång till ett nytt naturreservat och möjlighet till en rundvandring på ca 9 km. Öster om Millsjön, efter ca 1,5 km kommer en sevärd fornborg. Vägen över borgen har blå markeringar. Leden fortsätter genom omväxlande skogs- och våtmarker och sedan en gammal fornväg ner mot Mellan-Marviken. Fantastisk miljö under nedstigningen och vid Marvikens strand. Efter ca 150 m utefter stranden går leden åter upp på berget. En kolbotten och en bronsåldersgrav passerar innan man är tillbaka på etapp 15. Rundvandringen rekommenderas, en lagom söndagspromenad från Skottvångs gruva. Där har Östra Sörmlands Gruvförening uppfört en skogsarbetarbarack med 10 bäddar för enkel övernattnig. Toaletter, dusch, bastu och tappvatten finns i bybastun.

SÖRMLANDSLEDEN

16. Skottvångs gruva - Harsjöhult, 11 km

Efter 4 km lätt och omväxlande vandring kommer en jättegyta som en gång i tiden var en offerkälla. Kasta mynt i källan för evig lycka och framgång. Tar man upp mynt ur källan bringar det olycka, sägs det. Leden fortsätter på vindlande stigar fram till Algsjöbackens gruva från 1600-talet som lades ner så sent som 1945. Se tavla vid gruvan. Efter ytterligare någon kilometers finns Bredsjön och ett timrat skärmskydd för övernattnig. Gör en avstickare till Göksjön, ca 2 km, och den av Domänverket restaurerade ”Vattenkonsten” som en gång drev en 1,5 km lång stånggång. Se tavla vid Göksjön. Från skärmskyddet är det ca 2 km till den idylliska sjön Ålskaren och efter ett imponerande flyttblock kommer etappmålet Harsjöhult där det finns en kallkälla. Vid Skottvång finns ett gruvmuseum och gott om parkeringsplatser. Östra Sörmlands Gruvförening har uppfört en skogsarbetarbarack med 10 bäddar för enkel övernattnig. Toaletter, dusch, bastu och tappvatten finns i bybastun.

17. Harsjöhult - Finnsjön, 6 km

Etappen erbjuder goda möjligheter att studera moss- och myrmarker, andra speciella växtsamhällen och fågelliv. Efter lilla Abborrsjön, som är en omtyckt spelplats för orrar, kommer Abborrmossen. Nästa lilla vatten, Trullsjön, är en brunvattensjö med en liten badbrygga. Leden går sedan förbi Pansarmossen och fram till Finnsjön som har bra vatten med goda badmöjligheter och ett vackert beläget skärmskydd. Där finns också en torrklosett.

18. Finnsjön - Ånhammar, 12 km Lätt med krävande avsnitt

Efter Finnsjön kommer en utsiktspunkt på det 102 meter höga Magsjöberget. Utsikten är tyvärr inget vidare då den ligger på en hög plåtå. Fortsätt åt sydväst och efter några kilometer kommer en ny utsiktspunkt norr om Axsjön. Där finns en 3 meter djup spricka i berget. Mellan Axsjön och Härbärgs-sjön kommer Pubergens naturreservat, ett av länets förnämsta urskogsområden. Skogen är nästan 300 år gammal och den eldhärijades 1810. Någon avverkning har inte skett av skogen på över 100 år. Vid bilvägen, där urskogen slutar, finns en torrklosett. Vid Härbärgssjön finns skärmskydd och eldstad. Lämplig badplats är klippan på den lilla ön norr om skärmskyddet. Från Härbärgssjön och söderut går Sörmlandsledens allra första sträckning från början av 1970-talet. Efter att ha passerat en gammal nerlagd gruva kommer ”Bottallen” vid Rotsätter. Vid foten av tallen finns en håligghet, genom den drog man förr sjuka för att bota dem. Efter Algsjön kommer en renoverad kvarn på Ånhammars gods. Innan etappmålet, vid ett rött hus, finns torrklosett.

19. Ånhammar - Henardalen, 13 km

En omväxlande och naturskön etapp som går genom beteshagar, förbi flera sjöar, genom stora skogar och över några höjdstreckningar med vackra hållmarker. Etappen går ner genom hagmarken mot ett våtmarksområde. Nere vid stranden börjar en av ledens längsta spänger, 260 m. På andra sidan våtmarken kommer man in i en av Sörmlands mest imponerande ekhagar med ett rikt fågelliv. Här finns också flera fornlämningar och det väldiga flyttblocket - Kammarstenen (ca 200 m från leden). Kraftig slutning upp på toppen, njut av utsikten. Här är Sörmland som skönast. Strax efter landsvägen finns en brunn med pump. (Mata pumpen med lite vatten så att den ”tar” bättre!) Efter ca 3 km syns skärmskyddet vid Ösjön, ett av ledens populäraste rastställen. Sedan är det bara ett par km fram till Bågerget som är ett av ledens märkligaste geologiska fenomen, en ca 10 m lång stenbrygga mellan två bergklackar. Leden fortsätter mot Henardalen genom stora skogar och över några höjdstreckningar med vackra hållmarker. Strax innan Henardalen finns en kallkälla och vid Västersjöns nordöstra udde ligger ett skärmskydd.

20. Henardalen - Malmköping, 6 km

Henardalen är ett naturreservat med en botaniskt och zoologiskt mycket intressant och underbar vår- och försommarsblomning. Reservatet inrymmer också Skansberget med en välrojd fornborg med utsikt över sjön Henaren. Flera skyltar beskriver vad som är sevärt inom området. Med undantag för området kring Henardalen går denna etapp genom en något buskig och enahanda natur. Efter ca 1 km vandring kommer ”Helvetets port”. Mellan två bergklackar gick den ursprungliga vägen mellan Dunker och Hyltinge där man tvingades pressa fram sina hästforor som givit anledning till namnet. ”Staven” som tidigare var en gränspunkt för fyra socknar passerar halvvägs till etappmålet Malmköping. Här finns badet med camping och möjlighet att proviantera.

21. Malmköping - Hagtorp, väg 53, 11 km

Från campingen vid Hosjön går vandringen upp på Plevnahöjden med dess krigiska minnen. Leden korsar därefter Strängnäsvägen och sedan kommer man upp på Sundbyåsens naturreservat med vyer över den fågelrika Sundbysjön och Dunkerbygden. I höjd med Sundbysjön finns en kallkälla. Navestasjön passerar revy innan vi vandrar på den igenvuxna gamla landsvägen och igenom Mordgrund - den plats där ingenjör Herman Upmark mördades 1874. Gärningsmännen Hjert och Tector var de sista som avrättades offentligt i vårt land 1876. Några hundra meter från Navesta syns en märklig göl till vänster, den har underjordisk förbindelse med sjön Akaren. Den lilla ön som syns i mitten av gölen vandrar fram och tillbaka. Akaren som ligger 300 m från leden har klart vatten och en fin badplats vid den nordöstra stranden. Vid sjön Nälen, som skymtar till höger om leden, har man funnit stenåldersboplatser. Denna sjö anses även vara en av Sörmlands förnämsta fågelsjöar. Strax innan etappmålet ligger Galgberget, avrättningsplatsen för Hjert. Tector avrättades samma dag på Gotland.

22. Hagtorp, väg 53 - Hälleforsnäs, 16 km

Sträckan börjar med en stigning genom vacker barrskog. Efter ca 1,5 kilometer, strax efter Hult, finns en avstickare till Sagostigen. Större delen passerar genom Rosmossen, ett naturreservat med storslagen natur. Efter ytterligare ca 1,5 kilometer nås sjön Hällaren, en bra badsjö. Lämplig badplats finns

SÖRMLANDSLEDEN

vid sjöns sydände. Längre fram, utmed sjöns västra strand, finns ett skärmskydd. Vandringen fortsätter över föryringsytor, storskog, hällar och myrmarker, förbi Stora Gyringen, en näringsfattig skogssjö. I dessa trakter dödades de sista sörmländska vargarna år 1858. Efter passagen av Eskilstunavägen finns en kallkälla och efter ca 4 km går leden i närheten av Västgotagårdarna väster om Hälleforsnäs. Där blir leden gemensam med den handikappanpassade slingan runt Bruksdammen, en stor våtmark, som tidigare varit vattenmagasin för Hälleforsnäs Bruk. På en ö i dammen finns skärmskydd, fiskebrygga, grillplats och handikapptoalett. Etappmålet ligger på andra sidan dammen.

22:1. Hälleforsnäs jvstn - Edströmsvallen, 1,5 km

Från Hälleforsnäs järnvägsstation finns en anslutningsled till Sörmlandsledens huvudslinga. Efter ca 1,5 km ansluter leden till en handikappanpassad slinga markerad med orange färg med inslag av blått. Efter ca 800 m på slingan når man en ca 400 m handikappanpassad spång över våtmarkerna (Bruksdammen) till en informationstavla. Från informationstavlan utgår etapp 22 mot Hagtorp och vidare till Malmköping och etapp 23 mot Svalboviken. Från Svalboviken går etapp 24 mot Katrineholm, etapp 24:3 mot Eskilstuna och etapp 23:2 mot Flen.

22:2. Sagostigen - Etapp 22, 2 km

Etappen startar vid Sagostigen och ansluter till etapp 22 strax efter Hult. Större delen passerar genom Rosmossen, ett naturreservat med storslagen natur. I reservatet finns en rundslinga som bl.a. går förbi en 30 meter hög spektakulär rasbrant. Där finns också gott om sällsynta lavar och mossor. En och annan rödlistad svamp finns också. Rosmossen är väl värd ett besök.

23. Hälleforsnäs - Svalboviken, 13 km

Etappen är småkuperad och går genom utpräglad vildmark. Vid Fyrsjöns norra spets finns en brunn, som ibland först måste matas med vatten från sjön. Man passerar vägen vid Fyrsjötorp och höjdpunkten 95,4 m och når efter ca en timmes vandring en idyllisk rastplats vid torpruinen Fågelhall. Leden följer kanten av Långmossen och når efter ytterligare ca 1,5 km skärmskyddet vid Mögsjön. Här finns också lämpliga tältplatser. Efter skärmskyddet kommer man till den lilla sjön Båven 94 m ö h. Därefter följer 3 km vandring genom moss- och myrmarker fram till landsvägen Hälleforsnäs - Svalboviken och efter ytterligare 1800 meter är man framme vid etappmålet Svalboviken, där det finns möjlighet att ta ett bad.

23:1. Flen - Harpsundsvägen, 10 km

Anslutningsled från Flen till Hälleforsnäs, totalt ca 20 km. Den första delsträckan går fram till Harpsundsvägen, en lättvandrad och omväxlande sträcka. Passa på att ta vatten vid den fina källan vid skjutbanan. Från Flens Järnvägsstation är leden markerad på lyktstolpar fram till idrottsplatsen Hammarvallen. Från Hammarvallen går leden på elljusspåret ca 1 km och sedan vidare mot sjön Orrhammaren, där det finns badmöjligheter. En 100 m lång spång leder över en å och sumpmark och därefter går leden genom Orrhammarens fritidsområde. Sedan följer ett 3 km långt avsnitt med skogsmark innan leden passerar en väg vid Vikmanstorp där man kan rasta vid ytterligare en kallkälla. Vid Fridal kommer man ner i en gravsänka i vars förlängning man i öster skymtar Mellösasjön och Mellösa kyrka med anor från 1200-talet, med formninen på kyrkhöjden. Efter ytterligare någon kilometer når man Harpsundsvägen som leder västerut till etappmålet.

23:2. Harpsundsvägen - Hälleforsnäs, 10 km

Följ vägen mot Harpsund ett stycke innan leden viker av in i skogen. För att se den berömda eken i Harpsund, måste man lämna leden och följa landsvägen ca 1,5 km. Leden korsar Viks å på ett par ställen. Den idylliska Hedsjön kan avnjutas från en utsiktspunkt. På nordöstra sidan av sjön finns skärmskydd och toalett och ca en km senare finns en kallkälla. Vandra norrut genom gamla igenväxta odlingsmarker. Vid torpruinen Rösjötorp syns resterna av enstensatt grop som troligen använts för linberedning. Sträckan upp mot Hälleforsnäs är gammal storskog med flera gamla kolbottnar och här syns också en ruin av en kolarkoja vid leden. Bruket i Hälleforsnäs förbrukade stora mängder träkol och många av de stigar vi använder är gamla forvågar för träkol. Kolhuset i Hälleforsnäs är en märklig byggnad som nu är skyddat som kulturminne. Etappen slutar vid Bruksdammen sydväst om Västgotagårdarna

24. Svalboviken - Lundsjön (1), 15 km

Börjar med tuff klättring till Tyckenhed 113,9 m ö h, Eskilstuna kommuns högsta punkt, med en vid utsikt. Berget eldhärjades år 1947. Ca 2 km längre fram finns en kolarkoja med två sängplatser och en kallkälla i närheten. Sjön Tryningen någon km längre fram är en bra rastplats med begränsade badmöjligheter. Leden fortsätter genom vacker och omväxlande skogsterräng fram till gården Munkeboda, Vid gruvtorpet syns bara resterna efter den lilla enmansgruvans stuga. Här finns öppen stuga för 4 pers. Efter ytterligare en timmes vandring når man utsiktsplatsen ovanför Lundsjön.

24:1. Vilsta, Eskilstuna - Hällsta, 12 km

Anslutningsled via Hällsta, Bålgviken och utefter Näshultasjöns östsida över Kvarntorp når man huvudleden vid Svalboviken. Första etappen går på promenadvägar och motionsspår genom Vilsta naturreservat. Efter ca 2 km kan man göra en avstickare ner till Skjulsta äng och Karl IX:s kanal. Leden passerar snart ett gruvhål från 1600-talet och går vidare över Uvberget med tydliga lämningar efter en fornborg. Genom småkuperad och bergig terräng fortsätter leden fram till Dalkarlstorp där det finns en kallkälla. Därifrån kan man välja att vika av norrut på den nya rundslingan som efter 4 km når startplatsen Vilsta. Huvudleden fortsätter söderut och passerar Skogstorp-Stenkvistavägen och när sedan den utdikade Granstusjön. På lättgången stiger kommer man fram till Dansberget som mycket väl kan användas för det syfte namnet anger. Stigen fram till etappmålet vid Hällstavägen är också lättgången

SÖRMLANDSLEDEN

24:2. Hällsta - Kvarntorp, 14 km Etappen är lättgången

Börjar med vandring på grusväg förbi ett gravfält från yngre järnåldern med 94 högar och en s k rest sten. Framme vid Årby finns ett kalkbrott som var i bruk på 1800-talet. Här syns rester av en raserad ugn. Sträckan ner till Lilla Bålgvikssjön går genom barrskog och över några berg. 2 km hitom sjön passerar vägen Eskilstuna - Hälleforsnäs. Vid Lilla Bålgvikssjön finns ett utmärkt badställe. Fram till järnvägsstationen är det sedan ca 1 km och därpå följer ytterligare 1 km på grusväg varpå leden går brant upp på Piltorpsberget förbi ett flyttblock. Pilstenen. Leden går sedan till Smalsundet, en kanal handgrävd år 1894, som förbinder Bålgvikssjön med Näshultasjön. Vi passerar Lillsundet med vackra björkhagar och goda tältplatser. Efter Lillsundet har man utmärkt utsikt över Näshultasjön. Strax före Kvarntorp passerar leden en gammal kolbotten. Leden fortsätter genom ett område med rikt inslag av hassel, asp, ek, björk och al. Vid etappmålet Kvarntorp finns toa, skärmskydd, tältplatser och badplats.

24:3. Kvarntorp - Svalboviken, 13 km Medelsvår

Genom storskog och upp på höjder med sjöutsikt. Leden följer först Näshultasjöns strand och delar sig vid den inre delen av Sägvisken. Man kan här alternativt gå den s k Hasselstigen, där man träffar på en av de på Sörmlandsleden sällsynta försarna. Efter ett par vägövergångar når man Sandviken med skärmskydd, badmöjligheter, vattenkälla och bra tältplatser. Efter gården Heden kommer en utmärkt rastplats på Bodaberget. Genom Gofors hage når man ett bra badställe vid Nyboda. Därefter passerar de Wibergska tallarna, som är ett gammalt riktmärke i terrängen. Vid Ålgsjöns utlopp finns en regleringsdam för Nytorps såg och kvarn. Den var i bruk så sent som 1928. Strax före Svalboviken finns en linbråkarprop. Parkering finns vid Kvarntorp och Svalboviken, toalett vid Kvarntorp.

25. Lundsjön - Vallmotorp, 10 km Relativt lättgången

Startar på landsvägen söder om Lundsjön. Delar sig efter ca 800 m, den vänstra går upp på en höjd och den högra går förbi några större stenblock som kallas Vigors kyrka som i folktron anges vara en gammal offerplats. Efter ytterligare en timmes vandring når man kortfisksesjön Ljusgröten, med huvudsakligen inplanterad regnbågsförel. Tjugo minuter senare kommer Myrgryten, där finns skärmskydd, toa och sopstall. På den södra stranden finns en läst övernattingsstuga. Längre fram ligger en kolarkoja med två britsar och en kolmila som Skog och Ungdom reser och kolar varje höst i september. Efter ca en timmes vandring anländer du till Gölstugruvorna där det finns en friluftskyrka. Efter ytterligare ca 30 min kommer du till Mellanmalmen där det finns ett utmärkt bad och toalett. Längre fram finns en kallkälla.

26. Vallmotorp - Ramsjöholt, 12 km Lätt

Genom öppen terräng och blandskogsområden. Vid vägen in till gården Bjurdtorp finns en underligt växt gran. Efter ca 2 km är man framme vid Häggsjön. Här finns skärmskydd och brygga, fiske är ej tillåtet. Efter ett par km stämmer inte gamla kartor, men ledmarkeringarna visar oss västerut mot Katrineholm. Snart är vi vid Brukhundsklubbens Lenatorpet och passerar väg 55/57. Lämnar man leden här är det 3 km landsvägspromenad till Katrineholm. Leden fortsätter söderut genom lättgången skog och på en mindre asfalterad väg och man passerar järnvägen, viker av in i ett nytt skogsområde. Här finns ett stort stenblock som kallas Finntorpastenen. Efter någon km kommer vi ut i en stor kraftledningsgata och en stund senare delar sig leden. Söderut går en genväg fram till skärmskyddet på etapp 27 vid Skogen. Utmed den sträckan ser man flera fångstgropar. Norrut går man på en nydragen led över tallmosseken fram till Ramsjöholt, ca 3,5 km. Här finns Friluftsförbundet's raststuga och tält

27. Ramsjöholt - Strängsjövägen, 16 km Lätt.

Efter 300 m finns en bra kallkälla. Före torpet Skogen ligger ett skärmskydd och ca 150 m längre fram toa och kallkälla. Var uppmärksam vid skärmskyddet, här ansluter en genväg från etapp 26. Efter ytterligare 5 km, innan väg 52 passerar, ett hundratal meter i riktning mot Katrineholm finns en stor skeppssättning som kallas Glysas Grav eller Jättinnans Grav. Den består av en 36 m lång upphöjd skeppsformad sand- och stenflyning. Vid vägen ansluter en 3 km lång led till STF:s vandrarhem vid Stora Djulö. Efter ca 500 m finns tre dödisgropar, den sista är sjön Skiren. Kallkällan Mo Källa ligger en km längre fram. Snart kommer Forssjö Bruk med anor från 1500-talet. Här finns bad och kanotled. En fågelsjö passerar på vänster sida. Leden går vidare genom höglänta skogsmarker till en höjdpunkt 61,84 m ö h, och Strängsjövägen.

28. Strängsjövägen - Viggaren, 11,5 km Lätt

Med omväxlande skogsklädda moränmarker och åsar. Efter en knapp km finns en kallkälla. Fem kilometer söderut kommer Hönstorpasjön. Där finns en rastplats med fin utsikt. Ca 1 km längre fram passerar leden en badplats med skärmskydd och groptoalett (200 m). Den botaniskt intresserade kan vid Sundstugan följa vägen åt NO till en höjdpunkt 52,8 m ö h, in i ett 200-årigt urskogsområde. 2,5 km söder om Sundstugan följer leden den naturskyddade Glindranäsen, som har ett rikt fågelliv. Där leden går ned från åsen kan du göra en avstickare till några säregna stenblock. Något 100-tal meter längre fram finns ytterligare en avstickare som går ner till sjön Viggaren. Leden går sedan över en stätta och följer vägen utefter Viggarens strand till etappmålet.

29. Viggaren - Djupviksvägen, 9 km Medelsvår

Med omväxlande skog, öppen mark och några kraftiga stigningar. Leden börjar över gamla inägor, beteshagar och lövtäcker. Vid vägövergången Glindran-Strängsjö går man in i ett 200-årigt urskogsområde - Mossängen - som till stora delar förstördes av höststormen 1969. Därefter kommer man till Hjulbo vid sjön Hålvetten med rastplats och bra badmöjligheter. Från sjön är det en kraftig stigning upp till ett urskogsområde. I utförsbacken mot sjön Näsnaren finns en kallkälla och vid stranden finns skärmskydd och toalett. Lite längre fram ligger natursköna Fagerön. Här finns kommunal badplats och toalett. Leden fortsätter över bron fram till etappmålet.

SÖRMLANDSLEDEN

30. Djupviksvägen - Åbo, 13 km

Etappen är bitvis ganska krävande. Har god vildmarkskvalitet. Ingen enda bosättning på sträckan. Leden går först upp på Djupviksberget med kalkrik bergart som sätter sin prägel på växtligheten. Sedan följer vanlig barrskog. Efter 4 km på slingrande stigar kommer Rudgölen och Övre Ålsjön med rastplats och badmöjligheter. Några km söderut kommer den lilla vackra skogstjärnen Vikitteln med skärmskydd och badplats. Ca 500 m efter Vikitteln kommer ”Vikitteln minikanjon”, en unik geologisk sevärdhet vars historia redovisas på en tavla. Så bär det av brant uppför mot Sörmlands högsta berg (Vensbrinksberget) som ligger hela 123 m ö.h. Här byggdes hösten 2000, i Sörmlandsledens regi, ett 12 m högt utsiktstorn som nu är ett av Stavsjöbornas käraste utflyktsmål. Nu är det 4 km kvar att vandra på Skogsbyås. Terrängen är kuperad och omväxlande. Du passerar en gammal kolbotten. Vid etappmålet finns en kalkkälla. Parkering finns vid Djupviksvägen, Skogsby och Åbo. Övernattningsmöjlighet på Djupviks kursgård, 0150-34 50 35.

31. Åbo - Stavsjö, 12 km

Etappen är bitvis ganska krävande. Höglänta hållmarker och branta berg. Vid Åbo finns en kalkkälla och vid Åbo gamla skola finns parkering. Vandringsleden går till att börja med genom vacker gammelskog, en s.k. ”Skyddad biotop”, där resliga ädelträd växer bland gran och tall. Efter några kilometer går leden upp på Uvberget. En informationstavla berättar om bergets historia. Leden fortsätter mot Björnsjön där det finns ett vackert beläget skärmskydd vid en fin sandstrand. I anslutning till skärmskyddet finns en toalett. Någon kilometer söder om skärmskyddet passerar leden 1700-talstorpet Asptorp, där det finns en kalkkälla. Ca 3 kilometer från Björnsjön delar sig leden. En tavla visar de olika vägvalen. Etapp 31 fortsätter mot Stavsjö och passerar en kolbotten med rester av en kolarkoja. Vid Stavsjö går leden över E4:an och upp på Stavsjö Klint med Statoilmack med servicebutik och Stavsjö Krog & Kafé, där går det också att parkera. I Stavsjö finns ett fint STF Vandrarhem och parkering.

31:1. Halsbråten, etapp 31 - Skjutgropen, etapp 32, 8 km

En av Sörmlandsledens extraslingor till en historiskt intressant plats går genom skog och på mindre vägar. Redan efter en knapp kilometer finns ett nytt vägval. Östgötaleden, mot öster (höger) och Sörmlandsleden söderut (vänster). Efter ytterligare 2 km kommer den lilla fina badsjön Gullvagnen. Leden går under E4:an strax söder om Gullvagnen. Sedan passerar leden en gammal kolarkyrkogård där Krokeks Hembygdsförening informerar på en tavla. Leden fortsätter upp till en imponerande jättegröta och därifrån fram till Långa Långan och Vårfruklostret. Strax efter Vårfruklostret finns en kalkkälla där både Gustav Vasa och Tintomara lär ha släckt törsten. Sedan återstår ca 3 km i omväxlande terräng till etappmålet Skjutgropen och etapp 32. På vägen passerar leden Tranmossen, men vi kan tyvärr inte garantera att finns några tranor.

32. Stavsjö - Lövsjöns sydspets, 13 km

Etappen börjar vid Stavsjö Vårdshus och går genom lättgången och omväxlande skogsmark. Redan under de första kilometerna finns flera möjligheter att ta ett bad i sjön Skiren som har mycket fint vatten. Efter 4 km möter leden etapp 31:1. Etapp 32 fortsätter 2 km på en gammal järnvägsbank som är resterna av den berömda Nunnebanan som byggdes 1900-1903 med anledning av att träden angreps och förstördes av nunnefjärilens larver så att skogen var tvungen att avverkas och fraktas bort så fort som möjligt. Sedan går leden österut och efter någon timmes vandring kommer man till Lövsjöns västra strand med ett vackert beläget skärmskydd, där det också finns toalett. Leden fortsätter åt söder utefter Lövsjöns strand med flera rast- och badplatser. Etappen slutar vid Lövsjöns sydöstra strand där det också går bra att rasta och bada. Från Lövsjöns sydspets är det bara ca 1,5 km till Kolmårdens Djurpark längs landsvägen söderut. Parkering finns i Stavsjö och fiskekort för fiske i Skiren och Stavsjön kan köpas i Stafsjö vandrarhem.

33. Lövsjöns sydspets - Brytsebo, 8 km Medelsvår terräng

Vildmarkssträcka. Du ser inga hus eller odlingar. Etappen börjar tyvärr med 700 m landsväg, något som vi försöker undvika. Här är alternativet kalhygge vilket är ännu sämre. Därefter bjuder etappen på omväxlande vandring. En kalkkälla med gott vatten passerar ca 3 km från startplatsen. Sista delen av etappen hör till Sörmlandsledens mest krävande. Möjligheter finns dock att gå runt den. Se skylt vid leden. Den som väljer den branta vägen får lön för mödan i form av storslagna vyer över Bråviken och en fin badplats. Du passerar också ett intressant tallbestånd och Skvätta gamla masugnspits. Strax före etappmålet kan du göra en avstickare till Rövargrottan på Etapp 33:1, som är populär särskilt bland barnen. Lämpliga rastplatser på Etapp 33 är vid kalkkällan och badplatsen vid Bråvikens strand

33:1. Kvarsebo färja - Brytsebo, 4 km

Anslutningsled som via färjan i Kvarsebo sammanbinder Sörmlandsleden med Östgötaleden, vilka utgör länkar i Europa led med mål vid Medelhavet. Etappen går i en brant stigning upp på Kolmårdens höga berg med vackra hållmarker och hänförande utsikt över Bråviken och Vikbolandet. Ungefär mitt på sträckan finns en avstickare till en fin badklippa. Efter ca 3 km kommer du till Rövargrottan, som du givetvis måste gå ner i och insupa den trolska atmosfären. Framme vid huvudleden kan man välja att gå mot Nyköping eller Stavsjö. Vid färjeläget finns parkering och Café Säterdalen med tältplats. Parkering finns vid Brytsebo. Buss 432 Norrköping - Kvarsebo.

34. Brytsebo - Holmtorp, 15 km Medelsvår

Etappen går genom obebodda skogstrakter över berg och mossar. Efter 300 m kan man ta ett bad i Skvättssjön. Sedan följer en ca 6 km lång sträcka i omväxlande skogs- och kärrterräng. Produktiv skogsmark kan man se av förekommande hyggen och skogsbestånd i olika utvecklingsstadier. ”Höga Gran”, 36 m hög, står i ensamt majestät och ser ner över ungskogen. Pigans Plågosten kan du studera om du gör en avstickare någon kilometer efter ”Höga Gran”. Nu kommer etappens finaste sevärdhet,

SÖRMLANDSLEDEN

vandringen över fjällmossen på en av Sörmlandsledens längsta spänger. Njut av stillheten och känn dig förflyttad till framtiden. Snart är du framme vid Lilla Göljen. Där finns vindskydd, en fin kalkkälla och toalett. Sjön är vacker men tyvärr inte någon bra badsjö. Strax efter Lilla Göljen kommer du upp på ett klapperstensfält skapat av istidens smältvattenströmmar för så där 10 000 år sedan. Efter någon timmes vandring är du vid Vrångsjön där det finns en kalkkälla och möjlighet att bada.

35. Holmtorp - Nävsjön, 12 km

Etappen börjar med att runda Vrångsjöns sydspets. På östra stranden finns en fin badplats där det också går bra att tälta. Leden fortsätter genom omväxlande skogs- och odlingsbygd till ett område som en gång var en mörk storskog men som nu till största delen visar exempel på modernt skogsbruk. Efter ca 8 km finns en fin kalkkälla strax innan Svartsjön. Vandringen fortsätter utefter Svartsjöns nordöstra sida, genom gles storskog och delvis på hållmark, med fin utsikt över sjön och mossen. Här ligger skärmskyddet som blev klart i juli 2006. I Nävsjön går det att bada och fiska inplanterad ädel fisk om man har fiskekort. Där finns också ett skärmskydd och tältmöjligheter. Parkering och toalett finns vid Nävsjön. Fiskekort samt frågor däromkring: Esplanadens Tobak & Fiske, Oxelösund, tfn 0155-301 65 Skeppsfourneringen i Nyköping, tfn 0155-28 59 83, Coop Nära, Närkevarn, tfn 0155-500 12, Team Sportia, Oxelösund tfn 0155-344 00 Det finns även en fiskekortsautomat vid sjön.

36. Nävsjön - Närkevarn, 11 km

Etappen är relativt lättgången. Genom blandad terräng. Berg, skog och öppna marker. Redan efter en knapp kilometer ligger en av Svea skog underhållen kolarkoja, som visar hur primitivt kolaren levde vid sin mila, och det är bara 50 år sedan dylikt boende förekom. Visserligen bara korta perioder, men ändå. Leden går sedan söderut i växlande terräng genom skogsbestånd i olika utvecklingsstadier, dvs genom produktiv skogsmark. Efter ca 2 km finns en kalkkälla. Leden går sedan ned till Bråvikens strand vid Vibberholmen med sandstrand och fina rast- och tältplatser. Här ligger också ett antal gravar från digerdödens tid, vilket framgår av en enkel stansad aluminiumskylt. Sedan blir det jobbigare, leden går upp på Närkevarns Klint, med en magnifik utsikt över Bråviken och Närkevarn. Har du tur passerar något handelsfartyg på väg till eller från Norrköping eller Bråvikens Pappersbruk. Så bär det utför och tillbaka ned till Bråvikens strand och förbi campingplatsen och fram till Magasinet Gula Kvarn där det finns parkering och toalett. Fiskekort samt frågor däromkring: se ovan

36:1. Nävsjön - Gålkhyttan, 9 km

Etappen är viltrik och terrängen lättgången med undantag av Bötensberget som reser sig över Stora Bötets myrmarks-komplex. Det är mest blandskog men också moss- och myrmarker. Efter ca 300 m vandring passerar i rask följd en linbräckargrop, en unik stensatt kallrökug och rester av en smedja. Strax efter vattenfallet låg på 1500-talet en järnhytta. Leden går sedan söderut i blandskog, där bl a en av Tunabergs största aspar står. Efter det att leden lämnat Nävån, går den in i storskogen och förbi en väl bevarad linbräckargrop, en kolarkoja, upp till den stora dammvallen vid den s.k. Tyskdammen. Från dammen är det sedan ca 2 km vandring fram till Stora Bötets myrkomplex. Vid foten av Stora Bötensberget finns två vägar att välja. Den nedre, märkt skidspår, följer mosskanten och är lättgången och behaglig. Den andra vägen leder över bergets topp (91 m ö h). Där uppe hade man förr en imponerande utsikt över mossen, nu skymmer barrskogen sikten. Leden går ner från berget och följer mosskanten. Ca 200 m innan etappmålet finns en grillplats. Följ stranden fram till vägen Tuna-Närkevarn, där etappen slutar. Badmöjligheter finns vid både Nävsjön och Gålkhyttan. P-plats finns vid Nävsjön och Gålkhyttan (en mindre). Toa finns vid Nävsjön. Fiskekort samt frågor däromkring: se ovan (etapp 35)

36:2. Gålkhyttan - Fada kvarn, 8/10 km

Från Gålkhyttan finns två möjligheter att vandra till Fada kvarn. Norrut längs den två km kortare sträckan som delvis går genom skogsplanterad åkermark eller söderut på vägen förbi husen. Den lite längre sträckan, som är mer omväxlande, går förbi skärmskyddet vid Överdammen. (Utförligare beskrivning nedan). Den fortsatta vandringen, efter att de två varianterna sammanstrålat, går på lättgånga stigar. Innan Fada går leden upp på ett par mindre utsiktspunkter och vid Fadadammen finns lämpliga rastplatser. Fada kvarn är slutpunkten för ett stort dammsystem. Här finns kvarn, smedja, Sörmlands högsta vattenfall och minnen från de Besches kronobruk på 1600-talet.

Rundslänga 6,5 km

Slingan går till största delen genom Pilthyttans naturreservat och börjar söderut på vägen utmed Gålkhyttedammens strand, förbi husen och in i skogen på en gammal järnvägsbank. Leden går sedan upp på ett berg med utsikt över Överdammen. I reservatet gäller särskilda bestämmelser. Man får t ex inte elda på andra ställen än i den iordningställda eldplatsen vid skärmskyddet där det även finns toalett. Man får inte tälta, röra levande eller döda träd och buskar eller plocka växter. Bär och svamp är däremot tillåtet att plocka. Vid dammluckorna syns hur vattnet från Överdammen slussas ned i den lägre Pilthyttedammen. Dammarna härrör från 1400-1500-talet då de anlades i samband med järnhanteringen i området. Efter järnhanteringsperioden har dammarna använts för att reglera vattenförsörjningen av andra skäl, bl a i samband med myrslätter. Den fortsatta vandringen tillbaka till Gålkhyttan går på stigar som är relativt lättgånga. Vid Gålkhyttan och Fada finns möjlighet att parkera.

36:3. Fada kvarn - Bergshammar, 6,5 km

Etappen är relativt lättgången. Fada kvarn är slutpunkten för ett stort dammsystem. Här finns kvarn, smedja, Sörmlands högsta vattenfall och minnen från de Besches kronobruk på 1600-talet. Från kvarnen går leden över landsvägen ner i en vacker bäckkravin med ymnig växtlighet. Därefter passerar och följer leden ytterligare en bäckkravin innan stigningen uppför Jätteberget börjar. Nedfarten liksom den fortsatta sträckan är lättgången i början. Leden följer sedan kanten på en brant berghäll med fin utsikt över den bördiga slätten på andra sidan Kilaån. Sträckan ansluter därefter till huvudleden (etapp 44), som till höger går mot Sandstugan och Koppartorp och rakt fram mot Nyköping. Vid Fada finns möjlighet att parkera.

SÖRMLANDSLEDEN

37. Nävekvärn - Lilla Uttervik, 6,5 km

Etappen går genom gammal bergslagsbygd och börjar vid Magasinet Gula kvarn i Nävekvärn där det finns toalett och parkeringsplats. Leden fortsätter på vägen genom Skeppsviks stugområde till parkeringsplatsen vid Skeppsviks badplats. Utmed Bråvikens lätt kuperade terräng finns fina badklippor. En 900 m lång handikappslänga går från parkering vid Svartåstigen i Sjöskogen till Svartåhällen där det finns två murade grillar vid vikens strand. Längs leden finns en variationsrik flora med bl a daldockor och orkidéer. Vandrigen går också förbi förvildade planteringar av fruktträd och skog med nordmansgran, hassel och diken efter åkertegar. Allt som minner om tidigare bebyggelse. Intill leden finns det flera höjder med vidunderligt vacker utsikt över Bråvikens mynning. Tuna Bergslag är ett område, där man söker levandegöra hur vår bergshantering formats under det senaste årtusendet. De olika sevärheterna längs leden beskrivs i detalj på informationstavlor på plats i naturen. Av speciellt intresse är de komplicerade dammsystem, som gjorde det möjligt att med vattenhjul, stånggångar och andra anordningar driva det olika anläggningarna någorlunda kontinuerligt. Koppar- och järnhyttor, kvarnar, sågar, smedjor och annat drevs med hjälp av vattenkraft. Bara i Nävån har det funnits ca 15 dammar och 25 vattenhjul för olika verksamheter från Nävsjön till äns utlopp i Bråviken (ca 5 km).

37:1. Nävekvärn - Kärrgruvorna, 8,5 km

Tuna Bergslag är ett intressant område, där Sörmlandsleden i samarbete med Bergshistoriker och Hemygdströrelsen söker levandegöra hur vår bergshantering formats under de senaste årtusendet. Många bondehytter var verksamma redan på 1100-talet, men detta är bristfälligt dokumenterat. Först när Vadstena kloster på 1400-talet blir ägare till hyttor och gruvor får vi ordentliga skriftliga dokument. De olika sevärheterna längs leden beskrivs i detalj på informationstavlor på plats i naturen. Av speciellt intresse är de komplicerade dammsystem, som gjorde det möjligt att med vattenhjul, stånggångar och andra anordningar driva det olika anläggningarna någorlunda kontinuerligt. Koppar- och järnhyttor, kvarnar, sågar, smedjor och annat drevs med hjälp av vattenkraft. Bara i Nävån har det funnits ca 15 dammar och 25 vattenhjul för olika verksamheter från Nävsjön till äns utlopp i Bråviken (ca 5 km). Från Magasinet Gula Kvarn går leden intill Masugnsdammen förbi Svalbergsgården och Bränneriet och upp mot Hyttdammen. På vägen dit syns brofästen för den ursprungliga vägen in i samhället. Här finns också spår av kvarnar, tröskverk och en kopparhytta, från 1760-talet. Här fanns även Övre Bruket, anlagt 1623 som den första anläggningen för Näfveqvarns Bruk. Leden går nu över ån till ett område där kopparhytta, sågar och smedjor legat bredvid varandra. Här finns också rester av vad som antas vara den äldsta medeltida hyttan i Nävåns dalgång. Salveltorps hytta. Leden fortsätter förbi Alstorsdammen med Hjonjärnet - ett mytomspunnet objekt. Här viker leden av från Nävån mot Kungstorsberget med en ansträngande brant men med utsikt över Bråviken. Var försiktig med barnen här. Leden passerar Gamla Hytto, som ska vara en av de äldsta kopparhyttorna, förbi Kuskstjälpargruvan och Mormorsgruvan, med goda parkeringsmöjligheter. I närheten finns en milstolpe gjuten i Nävekvärn på 1790-talet och en våghållningssten. Snart passerar Lilldammen vid Nyhyttan. Via en skogsväg nås Stordammen. Vattnet härifrån leddes till Tomtadammen, där det drev den stånggång, som försåg gruvverksamheten i Koppartorp med kraft. Strax nås Kärrgruvorna. Här passerar först ruinen av en arbetsbostad med uthus och ladugård, inramat av hundratals rysser och gamla fruktträd, samt ett flertal jordkällare och en kalkkälla. Sedan öppnar sig gruvområdet med över 40 gruvhål på ett område av 600 x 300 m.

37:2. Kärrgruvorna - Koppartorp, 8 km Lätt

Vandring i omväxlande natur där leden dragits förbi en mängd gruvhål och hyttplatser. Kärrgruveområdet har snyggats upp. Här har järnmalmshyttning främst skett under 100 år från senare delen av 1700-talet. I detta område finns över 40 gruvbrytningar med olika resultat. Vid Blombergsgruvorna ser man spår av s k tillmakning, en metod att bryta malm, innan krutet kom till användning. Man eldade och kylde därefter av så att berget sprack. Mellan Blombergstorp och Laggårbo finns dammvallarna kvar för vattenkraften till en gammal bondehytta. I detta område har man faktiskt under 1997 och 1998 provborrat efter zink ned till närmare 150 meters djup. Hultebo sölvgruva skall ha varit arbetad på Gustav Vasas tid, där man trodde sig ha funnit silver, men kanske var det blyglans. Söder om Tidkehyttan går man efter en gammal malmväg. Vid Tidkehyttan har det varit hytt drift sedan 1500-talet men mest i slutet av 1700-talet. Lövdalsgruvan - en järngruva aktiv på 1820-talet. På leden mellan Hultebo och Tomta finns en intressant hållristning en s k kulthäll med bl a flera skepp och tecken. Norr om Tomta passerar leden västra delen av kopparmalmsområdet med flera gruvhål. Under 1800-talet bröts här även koboltmalm. Nere vid Tomtabäcken fanns vattenhjulen för stånggångar ända upp till Koppartorp och Storgruvan för att få kraft att pumpa upp vatten. Se hembygdsgården och byggnaderna kring denna i Koppartorp gamla gruvby Se även kyrkan i Koppartorp, enda träkyrkan i Sörmland.

38. Lilla Uttervik - Västra Kovik, 8 km Medelsvår etapp

Börjar med vandring från den gamla bysmedjan vid Lilla Uttervik och fortsätter genom ett område med många gamla nedlagda gruvor. En sakta stigning genom gles hällmarksskog för oss upp mot Gullångsbergets topp. Där tronar en stor vikingagrav varifrån man har en strålande utsikt över östersjökusten. Det sydliga läget och den kalkhaltiga marken utefter förkastningsbranterna ger upphov till en örtrik flora med flera sydliga växter, bl a murgårona. Före etappmålet passerar man ett område med forminnen med tretusenåriga gravar och stensättningar från bronsåldern. Etappen slutar vid Västra Koviks allmänna bad.

39. Västra Kovik - Dragsviken, 6 km Medelsvår och är ledens längsta kustnära sträcka.

Den går i flera smärre branta stigningar över karga klippformationer med vida vyer över Östersjön och ger många tillfällen till bad. Etappen startar vid Västra Koviks badplats och fortsätter utmed kusten med många fina platser med utsikt över havet. Därefter blir det blandad kust- och skogsvandring fram till Vigguddens skärmskydd, som ligger vid en skyddad havsvik. Leden går vidare utmed den sjöfågelrika kusten och förbi Älbäckes fiskeläge. Sträckan och fortsätter genom skogsterräng fram till Dragsviken.

Fel i Vandrarguiden? Saknas någon led? Kontakta kansliet!

SÖRMLANDSLEDEN

40. Dragsviken - Mellsjön, 4,5 km Medelsvår etapp

Börjar med en brant stigning upp på Dragsberget. Leden fortsätter därefter genom en ravin upp på bergsryggen där det är en milsvid utsikt över kustlandskapet. Genom en luftig hällmarksskog när vi efter 1 km fram till ett mäktigt röse "Stora jätte kasten". På rösets krön är en sten rest som gränsmärke. Genom skogen skymtar Lilla Torskhult med dess 1600-tals ryggåstuga. Vi fortsätter fram till vägen mot mot Stora Torskhult och passerar en ihålig jätteek, "fruktbarhetsek". Efter en kortare skogsvandring når vi Mellsjöns strand med ett naturskönt beläget skärmskydd. Etappen slutar vid vägen mot Östra Kovik, där det finns en parkeringsplats.

41. Mellsjön - Koppartorp, 7 km Lättgången till medelsvår

Några korta branta stigningar, med vida utsikter. Leden går efter några hundra meter upp på ett berg med utsikt över Mellsjön. Efter ytterligare ca 100 m finns ännu en fin utsiktsplats. Östersjön syns vid horisonten. Genom ett område med blandskog kommer en passage över odlad mark, där markägaren tillåter oss att gå. Tunabergsvägen passerar och leden fortsätter söder om Överbosjön varefter ännu en bit odlad mark måste beträdas (markägaren tillåter hänsynsfull vandring). Gå över Simonberget, en imponerande bergsklack där man ofta ser klättrare öva utefter sydsidan, med storlagen utsikt över Koppartorp, eller ta den lättare vägen utefter bergets fot. Framme i Koppartorp går leden förbi den vackert belägna prästgården och den originella träkyrkan. Vid Mellsjön och Koppartorp finns parkering.

42. Koppartorp - Skyrshyttan, 7 km

Tuna bergslag har en utomordentligt rik historia med ett otal intressanta lämningar från tidig bergshantering. Först Tunabergs hembygdsgård och museum med gruvhål och gamla byggnader från 1800-talet. Etappen fortsätter därefter genom ett vegetationsrikt område ut på en landsväg och därifrån upp på Kalkberget. Här kan den botanikintresserade verkligen få utbyte av vandrigen. Leden går sedan över ett utsiktsberg och kommer in i ett gammalt hyttområde, Grishyttan. Strax innan Älvbro lokstall finns två jättegrutor, där ansluter även etapp 42:1 från Buskhyttans handel. På andra sidan landsvägen, innan leden når en utsiktspunkt, finns ytterligare två jättegrutor. Efter nedfarten från utsiktsberget passerar leden en ormgran och går genom ett lärkrädsbestånd. En kort landsvägs promenad leder fram till Stora Jogershyttan, där endast slaggrester påminner om våra förfäders hårda arbete vid kopparframställningen. Vandrigen fortsätter sedan på banvallan upp mot etappmålet Skyrshyttan. Vid Koppartorp finns p-plats.

42:1. Buskhyttan - Älvbro, 2 km Lättgången sträcka

Startar i Buskhyttan och följer vägen mot Gölstugan. Sträckan innehåller en del intressanta platser. Bakom Gölstugan finns jättegrutor och stenlämningar efter en tidigare dammanläggning. Ett mindre utsiktsberg passerar innan man kommer fram till den forna järnvägen, anlagt 1917-1918, som leder fram till etapp 42. Etapp 42 sträcker sig mellan Koppartorp och Skyrshyttan. Även den sträckningen är lättgången och innehåller såväl gamla tiders bergbrukslämningar som jättegrutor och utsiktsberg.

43. Skyrshyttan - Sandstugan, 5 km Lättgången med endast en mindre stigning.

Skyrshyttan, namnet minner om vår medeltida bergshantering. Endast spridda rester visar att det här fanns en bondehytta under medeltiden. Leden viker snart in i en tät granplantering som ger en känsla av att vandra genom ett valv av växtlighet. Försök föreställa dig hur man på trettiotalet transporterade timmer fram till sågverken. Snart kommer man ut på nästan igenväxta järnvägsbankar som på den tiden genomkorsade våra skogar. Resterna efter en gammal smedja samt så småningom också stengrunden efter torpet Lilla Aspalden hjälper oss att minnas våra förfäders försåtningar. Efter ett hällmarks - område vidgar sig horisonten uppe på ett mindre utsiktsberg. Därifrån fortsätter leden genom omväxlande terräng förbi resterna efter det gamla Prästtorpet och vidare genom öppna marker fram till Sandstugan och etappmålet, landsvägen mot Nävekvärn.

44. Sandstugan - Lindbacke, 12 km En lättgången etapp

De första 2 km går i skogskanten med utsikt över det öppna landskapet. Efter gården Hult går leden in i lättgången skogsterräng för att efter ca 3 km bli något mer kuperad. Etapp 36:3 från Fada ansluter och vi går bitvis på en motionsslinga märkt 10 km. Ett litet berg med utsikt över Bergshammar ger en god omväxling till skogspromenaden. Nedanför berget finns en kalkkälla. Den ligger ca 300 m från leden. Skyltar finns. När leden kommit upp på en mindre grusväg gör etapp 44 en avstickare till Friluftsfrämjandet anläggning Ryssbergen, där den ansluter till etapp 44:1 mot Oxelösund. På huvudleden börjar en intressant kulturhistorisk sträcka. Först en kastal, med medeltida försvarstorn, på andra sidan Kilaån och sedan ett järnåldersgravfält där leden svänger av på Bergshammarsvägen. Leden går sedan förbi Kungsladugården och ut i Lindbacke naturreservat med dess omväxlande natur, fågelliv och forminnen, bl a en labyrint från järnåldern.

44:1. Jogersö, Oxelösund - Ryssbergen, 15 km

Jogersö är en naturlig startpunkt för vår anslutningsled. Täta bussförbindelser gör det möjligt att härifrån göra kortare och längre vandringar över omväxlande marker med intressanta kulturminnen. Till Stjärnholm eller motorvägsviadukten är det 5 resp 7,5 km och därifrån går bussar tillbaka till Oxelösund eller till Nyköping. Från Jogersö slingrar sig leden genom grönområden i utkanten av Oxelösund fram till Stjärnholms slott med dess atmosfär och intressanta byggnader. Slottet är intimt förknippat med traktens historia och tidiga bergshantering. Från slottet leder en 400 m lång spång över våtmarkerna utmed Stjärnholmssviken. Leden går sedan över motorvägen fram till en gammal kvarndamm där det finns ett skärmskydd. Leden fortsätter genom omväxlande skogsmarker över Nävekvärnsvägen och in i ett forminnesområde, en skeppssättning, rösen och gravfält. Strax därefter passerar leden Nyköpings/Årila golfbana. Ca 300 m innan etappmålet Ryssbergen finns en ledmärkt avlöpare till en fågelskådningsramp ut i Svanviken. Rampen är 320 m lång och handikappanpassad. Rampens början kan nås med bil. En kalkkälla finns alldeles intill leden innan etappslutet. Vid Ryssbergen finns skärmskydd. P-plats finns på Jogersö, vid Stjärnholm och Ryssbergen.

SÖRMLANDSLEDEN

44:2. Kungsladugården, etapp 44 - Hället, etapp 45, 3,5 km

Etappen rundar Nyköping men passerar ändå en hel del bebyggelse. Du går under motorvägen i en trång tunnel. En grupp röda garage fångar Din uppmärksamhet. De byggdes av trälådor från USA, som innehållit delar till Chryslerkoncernens bilar. Montaget gjordes på den tiden av AB Nyköpings Automobil-fabrik, ANA. Över järnvägen går du vidare norrut och är snart framme vid Frisksportartorpet, en gång skogsvaktarbostad, nu en omtyckt samlingsplats för Nyköpingsbor på promenad och konditionsträning. Här finns några exemplar av den i Sverige ovanliga vermont-tallen. Den har långa kottar, nästan som gran. Du passerar vägarna till Katrineholm och Eskilstuna och korsar sedan åter motorvägen i en tunnel. Du är snart framme vid etappmålet och etapp 45.

44:3. Oxelösund, Jagersö-Femöre-Centrum-Våtmarken-G:a Oxsd, 24 km Lättgånga

Etappen är dragen genom Oxelösunds naturområden. Leden tar dig till Femöre, Jagersö, Gamla Oxelösund och våtmarkerna vid Brannäs och vidare till Stjärnholm. Besökskartor där Sörmlandsleden är inritad finns att hämta på Oxelösunds tb (Koordinaten). Tavlur med mer information finns utmed leden vid: Centrum, Färjeläget med servering, Gamla Oxelösund - En historisk plats med anor från 1200-talet. Här finns bygdegården som har varit gästgiveri och krog sedan 1600-talet. Besök även Skärgårds-museet och Mästerlotsen. Östersviken - Småbåtshamn, fiskehamn. Utsikt över hamnen och Oxelösund. Parkeringen finns vid NV och södra Femöre - Blandskog, stora ekar, vindpinade tallar. Vid havet finns fina badklippor. På Femörehuvud finns en 1,7 km lång rundslinga med fin utsikt över havet och farlederna till Oxelösund och Norrköping. Längs slingan finns flera kanoner som tillhör Femörefortet, ett topphemligt fort i berget byggt 1963 och använt till 1998. Fortet är numera museum. En avstickare till fyrplatsen hör till. Jagersöbron och Jagersö med camping, bad m m. Våtmarkerna vid Brannäs - Ekologiskt kväveringsverk med rikt fågel- och djurliv. Stjärnholm Stiftsgård med kyrka, skulpturpark mm

44:4. Furön, Oxelösund, 3,5 km Leden är lättgången.

Genom landhöjning har öarna Furön, Hönsholmen, Korsholmen och Bjurshalsen bundits samman. Öarna finns beskrivna i dokument från 1400-talet och deras historia berättar om fiske och tullverksamhet, men även om skärgårdsbönder som odlat mark och hållit djur. Leden är ej någon rundslinga, välj att gå till höger eller vänster. Höger går upp i odlingslandskapet som omgärdas av ca 700 m stenmurar. Leden fortsätter sedan ut till en grillplats med vacker utsikt över farleden in till Oxelösund, eller till jättegrötor som formats när inlandsisen drog sig tillbaka. Återvänd sedan tillbaka på Bjurshalsen och över den gamla stenbron till Korsholmen, där står de hamlade lindarna som är 300 år gamla. Leden går sedan via Hönsholmen över till Furön, som har en helt annan karaktär med berg och dalgångar. Där finns också en ca 300 år gammal hällemarksskog. Vid ledens nästa vändpunkt finns ett skärmskydd med eldstad, fint placera vid vattnet. Här går det utmärkt att bada.

45. Lindbacke - Oppeby (Via Nyköping), 10 km

Leden går först i en tunnel under vägen mot Oxelösund och sedan förbi busstationen och vidare till slottet Nyköpingshus. Troligen fanns någon typ av försvarsanläggning redan på 1100-talet. Slottet, liksom staden tillkom på 1200-talet. Slottet och hela Nyköping brann flera gånger, senast 1719 under ryssarnas härjningar. Från slottet följer leden Nyköpingsån fram till etappmålet. Vattenkraften från fallen i ån och handeln via hamnen bidrog till att bygga upp Nyköping. Vid det första stora fallet, kallat Storhusfallet, låg de ursprungliga industrierna. Vid de övre fallen finns flera gamla industribyggnader. Gör gärna en avstickare från ån fram till Stora Torget, en gång ansett som ett av Sveriges vackraste torg. De gamla byggnaderna, kyrkan från 1200-talet som är tillbyggd flera gånger, rådhuset från tidigt 1700-tal och länsstyrelsen från 1800-talet har nu kompletterats med ett modernt stadshus i marmor samt i närheten ett nytt intressant kulturhus, Culturum. Leden passerar ett par små silvergruvor och kommer så småningom fram till ett av Sveriges märkligaste hällristningsområden, Släbro. Ca 400 figurer och skålgropar från Sveriges bronsålder för 3000 år sedan. Något längre bort står två runstenar i ett gårdsgravfält.

45:1. Nyköpingshus - Strandstugeviken, 13,5 km

Nyköpingshus - Arnöleden - Örstig - Linudden - Strandstugeviken med rundslinga från Örstig/Linudden på ca 8,5 km.

Från Nyköpingshus går leden mot Arnö. Efter bron över Kilaån svänger leden och går utmed Stadsfjärdens vasskant där den efter en stund går förbi de äldre bostadshusen Herrhagen, Greenwood och Rosenhill som är områdets äldsta hus markerat på en karta från 1810. Huset har två våningar och ett brant brutet tak som ger det en reslig siluett. Leden går vidare mot bergklacken Bastenshäll. Där finns möjlighet att grilla och njuta av en vacker utsikt över Nyköpings hamninlopp. Vandrigen fortsätter mot Bärings, en rödmålad ryggåsstuga. Här finns en stig upp till Strandstugeviksvägen, men leden fortsätter till Karlslund, med fin utsikt över Mellanfjärden. Därifrån går leden vidare till jordbruket Branthäll med byggnader från början av 1900-talet. Lägg märke till den höga strandvallen. Det var strax nedanför Branthäll som ryssarna landsteg lördagen den 24 juli 1719. Först försökte de gå iland på Brandholmssidan men utsattes för en så häftig artilleribeskjutning från Nyköpings kanoner att de lämnade Brandholmen. Invasionshären på ca 3.000 man seglade tvärs över Stadsfjärden och steg iland vid Branthäll. Sedan började de en ca 15 km lång marsch via Ryssbergen och St Kungsladugården mot Nyköping. Leden går vidare förbi Klostugan och Karlberg och därefter följer en unik strandäng. Vid Örstig finns en f d saltbod från tidigt 1800-tal. Vid slutet av ängsmarken finns ett inhägnat område på höger sida, det är Linuddens naturreservat med en mycket artrik värfloa. Trädskicket består av asp, björk, lind och mängder av hassel. Ett område är täckt av strutbräken, en ormbunke, som kan bli två meter hög. Det är kalkrik jordmån, som påverkar floran gynnsamt. Förutom de vanligaste vårblommorna finns här bl a desmeknopp, liten nunneört, vätteros, underviol och trolldruva.

SÖRMLANDSLEDEN

Rundslinga

Leden fortsätter förbi Linuddens sommarstugeområde där stugorna byggdes på 1930- och 1940-talen. Efter en bit på körvägen viker leden av mot Dödhällen med fin utsikt över fjärden och med bra rastmöjligheter. Stigen fortsätter utmed en mycket sank strandremsa, där man kan välja att inte gå över stättan in i hagen utan istället följa inhägnaden i ca 500 m genom skogen. Utmed strandremsan passerar så småningom Salstensviken, där den stora stenen ute i viken syns mycket väl. Stigen går därefter runt Näsudden ca 50 meter nedanför skansarna som uppfördes på 1600- och 1700-talen för att försvara inseglingsrännan till Nyköping. Längst ut på udden finns en rastplats med fin utsikt över Örsbaken. Stigen går vidare till sandstränder med badmöjligheter och Strandstugevikens camping. Via en handikappanpassad bro går leden in i Strandstugevikens naturreservat, vilket är en av Nyköpings artrikaste fågellokaler där man genom åren observerat 250 arter. Området består av ett par smala utskjutande uddar samt två grunda havsvikar. Strandängarna är goda rast- och häckningsplatser för vadare och sjöfåglar. Här har fågelföreningen sin fältstation. Rundslingan följer vägen och därefter till höger ut på Strandstugeviksvägen i ca 100 m, sedan genom skogen och fram till leden nedanför Örstigs gård.

46. Oppeby - Vittenberga, 8 km

Blickar ner i ån i närheten av runstenarna vid lågvatten, då kan man skönja brofästen till den bro som redan under vikingatiden fanns där och via en primitiv hålväg förbi gårdsgravfältet framför dig ledde mot Sörmlands inre delar. Från Trumpeterberget har du en vidsträckt utsikt över Nyköpingsåns flacka dalgång. Efter lätt framkomliga stigar får du snart samsas med ryttare från ridskolan på Bullersta gård. Vid Hovrasjöns strand finns ett vackert beläget skärmskydd. Därefter passerar leden Friluftsförbundets gård Söra som har ett litet vandrarhem (lägenhet i stuga). Från Söra är det sedan omväxlande väg- och skogspromenad fram till etappmålet.

46:1. Skavsta flygplats - Släbro, etapp 46, 4 km

Skavsta flygplats var under tiden 1941-1980 en militär flygplats - F11, Sveriges största spaningsflottilj. På F11 fanns en välkänd musikkår som även spelade på offentliga platser i Nyköping. Under många år hade F11 ett framgångsrikt handbollslag som en kortare period spelade i den svenska elitserien. Etappen går till en början genom den numera s k företagsparken på Skavsta, därefter i öppet landskap längs landsvägen till Skavstarondellen. Från rondellen följer leden Nyköpingsåns södra sida fram till Släbro. I ån finns bäver. Släbro är ett historiskt intressant område med runstenar, gravfält och hällristningar.

47. Vittenberga - Svärta kyrka, 6 km Etappen går fram i lättgången terräng

Område med ungskog och ett större kalhygge gör leden bitvis smal. På slutet, i höjd med Wreta gård, passerar en gammal gruvarbetarbostad. Wreta gård uppe på höjden är en numera privatägd f d prästgård som skänktes till Svärta kyrka år 1655. (Du kommer till kyrkan på nästa etapp). Som en hyllning till vår andliga sängskatt har gårdens ägare här skapat ett kulturpark döpt till "DE SJUNGANDE STENARNA". Dessa består av 12 stora granitblock där våra mest folkära psalmer och väckelsesånger är inhuggna. Stenblocken står helt nära din vandringsväg. Leden fortsätter på en mindre väg och genom en björkplantering fram till etappmålet.

48. Svärta kyrka - Holmsjön, 9 km

På en grusväg kommer du i början av etappen fram till Svärta kyrka från 1200-talet. I denna kyrka höll Nyköpingsprosten, senare biskopen, Jakob Serenius i mars månad 1736 den första konfirmationen i Sverige. En skogsväg över höjden efter kyrkan leder fram till gamla E4-an. Här ligger huvudbyggnaden till det som en gång var Norshammars bruk. Nuvarande Svärta gård. Ett av Sörmlands många järnbruk på 1600-talet. Etappen är en bergshistorisk raritet. Efter omväxlande väg- och skogspromenad när man den första hyttan, Ullabergs masugn. De mäktiga fördämningarna och resterna av masugnen framträder nu tydligt. Leden fortsätter på en skogsväg upp till resterna av den äldre hyttan och Masugnsjön där det finns ett skärmskydd. Efter en kort skogspromenad och genom en villtunnel under motorvägen når du målet.

49. Holmsjön - Bälinge kyrka, 9 km

Etappen börjar vid Holmsjöns NV spets. Därefter följer leden sjökanten ca 200 m för att sedan vika av mot NO genom ett skogsparti, innan den fortsätter på skogsbilväg mot Sättra gård. Därifrån fortsätter leden på en enskild väg genom odlingslandskapet, över järnvägen och vidare mot Tysberga samhälle. Leden går genom samhället, som har affärer och bussförbindelser. Vid bygdegården viker leden av och går först längs ett skogsbyrn och senare genom ett lättgången skogsområde. Leden passerar en inhägnad jättegröta och strax därefter en friluftsgård. Leden fortsätter därefter över en landsväg och genom ett mindre skogsområde, övre ytterligare en landsväg och vidare genom skog. Sedan leden passerat en beteshage fortsätter den på en mindre byväg för att före Bälinge kyrka åter komma ut på landsvägen.

50. Bälinge kyrka - Bråfalls såg, 7 km

Gå in och njuta av de berömda 1600-talsmålningarna om kyrkan är öppen. Etaggens första tre km går på större och mindre vägar i öppet landskap. Den passerar på håll gården Grinda, byggd i gammal karolinerstil. Leden går sedan in i Ramdalskogen med omväxlande vandring i kuperad terräng. Du passerar gränsen till Nynäs naturreservat och kommer upp på en höjdstreckning med utsikt över den bördiga Bälingedalen. Så småningom kommer du upp på Orrbergets topp och därifrån har du en av de mest vidsträckta utsiktarna i hela naturreservatet. Efter en brant nedstigning är du åter i skogsterräng och snart framme vid ett skilje. Huvudleden mot Bråfalls såg och Nynäs viker av söderut (till höger) och går utmed bäcken. Det andra alternativet är etapp 50:1 som ansluter till etapp 54 vid sjön Björken. Vid Bråfalls såg kan du studera den gamla sågen. Där finns också ett rastskydd, toalett och parkering.

50:1. Frillingmossen, etapp 50 - Sjön Björken, etapp 54, 4 km Anslutningsled mellan etapp 50 och etapp 54 vid sjön Björken. Leden går mellan två myrpartier in på Frillingen, ett skogs- och bergsparti som sträcker sig norrut mellan sjöarna Stora och Lilla Frillingen. Skogs- och hållmarken är bevuxen med barrskog av varierande ålder och slutenhet. Vid Bråfalls såg (etapp 50/51) finns rastskydd och parkering.

SÖRMLANDSLEDEN

51. Bråfalls såg - Nynäs slott, 5,5 km

Etappen går till stor del på nord-sydliggande bergsryggar åtskilda av dalsänkor. Hällmark med gles skog gör dessa partier relativt lättgångna. Något jobbigare är att ta sig upp och ner för höjderna. Via öppna vackra hällmarker passerar du kustvägen Trosa - Nyköping och efter ytterligare hällmarker kommer ett område med åker och betesmarker. Efter ca 3 km kommer man upp på Mummerberget som är en långsträckt bergsrygg med vacker gammal tallskog. Från berget ser man Rundbosjön. Följ bergsryggen ner mot Nynäs slott. Sörmlandsledens info-tavla vid Nynäs slott står något vid sidan av leden på p-platsen. Parkering och toa finns även vid Bråfalls såg.

52. Nynäs slott - Sandviks badplats, 7,5 km Det är delvis en medelsvår etapp i en småkuperad terräng. Strax bortom slottet leder den upp på en liten bergknalle med en bra utsikt över gårdsområdet. Därefter går leden ner på vägen och sedan upp på en höjdsträckning med ett par fina utsiktspunkter. Vid vägen mot Nynäs brygga finns en rymlig parkeringsplats. Från parkeringsplatsen utgår separata vandringsleder runt Brevikshalvön samt ut till Furholmen och Ståksö. Från p-platsen går leden upp i ett bergsområde och fram till ett klapperstensfält och därefter till en jättegröta. Ater nere på vägen går leden förbi hemmanet Rosten och viker sedan av ut på Röstensberget med fin utsikt över Tvärens vatten och Studsviks forskningsstation. I viken nedanför berget finns ett skärmskydd. Inte långt från skärmskyddet ligger Sandviks camping och därefter etappmålet Sandviks badplats där det också går bra att tälta.

53. Sandviks badplats - Karlfors kvarn, 11 km

Obs! Efter några hundra meter viker leden av upp till vänster. Därefter i ca två kilometer genom skog och över bergknallar och fram genom hagen förbi Utångstugan. Sedan på på en liten väg i ca 300 m fram till en fin kalkkälla. Efter ytterligare någon km passerar leden en märklig s k kryppran som täcker en yta på ca 15 kvm. Vandrigen går över ett hygge och vidare i starkt kuperad terräng. Efter Långmarens går leden i öppet landskap på den gamla vackert slingrande körvägen och ut på Sandviksvägen fram till Nyckelby gravfält med 8 gravhögar, ett 50-tal stensättningar och en bautasten (rest sten). Leden passerar sedan väg 219 (Kustvägen). Den sista kilometern går mest på berghällar genom skog och slutar med en brant backe ner till etappmålet, där det finns ett rastskydd och en bra parkering.

53:1. Sandviks badplats - Källviks brygga, 8 km

Anslutningsled till Källviks brygga och Sävo (Etapp 53:2). Leden går till att börja med några kilometer utefter Tvärens strand. Tvären är en havsvik som bildades genom ett meteoritnedslag för 450 miljoner år sedan. Efter en kortare skogspromenad kommer du sedan ut på en landsväg. Du passerar gårdarna Luckebol och Folkvik och efter två kilometers vandring på landsvägen är du åter ute i terrängen. De sista kilometrarna ner till Källviks brygga är lätt vandring i yngre skogsbestånd som avslutas med lövskog. Vill du vidare till Sävo kan du kanske lifta över sundet till Boholmsviken med någon båt som råkar vara vid bryggan, men säkrast är givetvis att beställa transporten i förväg. P-plats finns vid Källviks brygga.

53:2. Sävo, 3 km Vandring i skärgårdsnatur. Genom restaureringsarbete har man återskapat äldre tiders odlings-landskap. Kor och får strövar fridfullt betande fritt på ön. Leden börjar i södra änden, vid den gamla lotsplatsen. Därefter följer stigen till vänster och kommer man till det mest kuperade avsnittet på ön. Stigen tar oss här upp på Kikarberget, med utsikt över den Sörmländska skärgården. Vid klart väder ser man österut ända bort till Landsorts fyr och havsviken Tvären som en gång för mycket länge sedan blev till genom ett meteoritnedslag. Utefter stigen ner mot söder finns flera mäktiga klippblock, så kallade jättekast eller flyttblock. Leden fortsätter västerut efter bergsbranten. När man passerat ången kan man göra en avstickare till en bra badplats. Där finns också grillplatser. Fortsätt på stigen in i ett skogsområde. Efter en liten bit finns ytterligare en avstickare markerad. Den leder ner till ett skärmskydd med eldstad. Skogspromenaden leder ner till en slättermark och till en liten stuga med utedass. Vid denna lägerplats får man tälta. Väster om denna lägerplats finns en bra båtbygga och badplats. Övernattingsstugan finns vid Boholmsviken där det finns en brygga och badklippor. Leden fortsätter i hög terräng utefter klipporna på öns östra sida där den passerar Stella Maris (ett annorlunda skärmskydd) och tar sedan av genom skogen förbi Sävo gård som ligger idylliskt insvept i lummig grönska, omgiven av en trädgård innehållande en mängd exotiska växter. Här finns Sörmlandskustens Naturskola. Leden går en bit genom skogen och vidare ut på vägen som leder tillbaka till den gamla lotsplatsen där den startade.

54. Karlfors kvarn - Gise kvarn, 7,5 km

Först den gamla mjölnarstigen, dvs den stig mjölnaren gick varje dag för att reglera vattentillförseln till kvarnen vid sjön Björkens utlopp. Efter en km vandring passerar du Smedstorp, en torpruin från början av 1900-talet. Övernattingsstugor vid Månbacken. Leden fortsätter till sjön Björken som har fint badvatten. Vid stranden finns en säregen håll bestående av oregelbundet vittrad urkalksten. Rund en udde och kommer till ett skärmskydd. På berget intill finns rastplats med murad eldstad. Vacker utsikt över sjön. Toa finns i anslutning till skärmskyddet och udden. Så följer vandring i omväxlande hällmarks-terräng och skog i varierande ålder till Gisesjön där det också går bra att bada. Här finns också ett större spishus, som tillhör Nynäs naturreservat. Följ Gisesjöns strand till "Landfasta Holmen" där leden viker av mot gamla landsvägen till Trosa. Gå på landsväg ca 1,5 km för att runda Gisekvarns sommarstugeområde. Parkering och rastskydd finns vid Karlfors kvarn.

55. Gise kvarn - Trosa, 17 km

Sträckan är en av Sörmlandsledens längsta. Den börjar med 3 km skogsvandring över mossiga hållar och i djupa skogar fram till den lilla trolska skogstjärnen Ringsjön, med vyer som liknar bilder som du bara trodde fanns på film. På berghällar med bedärande utsikt över Östersjöns inre vikor och öar. Sedan ner till gården Lugnet. I ett av husen där bodde den riksbekanta sångerskan Ulla Billkvist. Så börjar en ca 5 km vandring i höglänt skogsterräng - Lemdalsberget - där du på ett flertal platser har en vacker utsikt över dalen. En informationstavla vid en av utsiktspunkterna berättar en del om den berömda Tureholmsskatten. Leden går sedan upp och ner utefter bergslutningen och kommer till slut fram till Tureholms slott. Följ den pampiga slottsallén norrut, korsar Trosavägen och kom upp till ett nytt utsiktsberg vid Smedstorp. Leden fortsätter sedan till Trosa skidbacke och etappmålet intill Trosaan.

Fel i Vandrarguiden? Saknas någon led? Kontakta kansliet!

SÖRMLANDSLEDEN

55:1. Sillekrog - Hungaskogen, etapp 55, 16 km

Etappen är mycket lättgångna. Starta vandringen mot Trosa eller Gisekvarn. Sedan följer leden en mycket gammal rikslandsväg i ca 3 km, med rester av en avrättningsplats på slutet. Njut av öppna landskap innan etappens första kuperade skogsparti börjar. Från leden är det ca 200 m ner till Sillen och badplatsen. Leden går över gamla E4:an och sedan över Trosaan för att följa den igenom Vagnhärads samhälle. Utefter ån kan man se gamla runder och rester från en dammbyggnad som försörjde Nygård med elektricitet. Man kan få se häger. Leden fortsätter utmed ån och kommer fram till en damm med rester av en kvarnbyggnad med en laxtrappa. Leden går sedan under järnvägen på en gångväg som byggdes efter det bekanta raset då åtta villor gled ner mot ån. Gå ut ur samhället in i ett skogsparti och ut på en lantväg som går genom ett par gårdar. Strax före etappmålet kan du släcka törsten i en mycket gammal kalkkälla. Etapptavlan visar dig sedan mot Trosa eller Gisekvarn. Toa finns vid åpromenaden i Vagnhäråd. P-plats vid Sillekrog och i Vagnhäråd.

56. Trosa - Tullgarns slott, 19 km

De första kilometrarna går på gator och landsvägar genom Trosas utkanter. Sedan följer vackra strandnära stigar - delvis motionsspår - och efter 8 kilometer är du framme vid Stensund, Frisksport-förbundets Folkhögskola. Sommartid fungerar skolan som vandrarhem (B & B). Sedan går leden genom ett vilthägn med dovhjort och rådjur. Strax innan Rudsår finns ett skärmskydd. I omväxlande kuperad terräng och öppet landskap vandrar du vidare mot Anderviken. Innan Komötet passerar du en gammal kalkugn. Vid Komötet går det att bada och tälta. I vacker skogsterräng kommer Furholmsbergen med magnifikt utsikt över Tullgarnsviken och slottet som en gång i tiden var kung Gustav V:s sommarresidens. Leden går sedan ner till stranden vid Fjärdsvall. Efter någon km på landsväg är etappmålet Tullgarn.

57. Tullgarns slott - Kasholmen, Mörkö, 12 km

En intressant och omväxlande sträcka. Leden går först genom Djurgårdsparken med gammal ädellövskog där mången drottning och prinsessa tagit sin morgonpromenad, för att inte tala om Kung Gustav V som hade Tullgarn till sitt sommarresidens. Passera Tullbotorp, där Stockholms Universitet har en biologisk forskningsstation. Vandringen fortsätter i ca 5 km till naturreservatet Näset, som är värt ett besök. Längst ut på Näudden finns en vackert belägen rastplats. Från Näset är det ca 3 km till en imponerande fornborg, med utsikt över Mörkö och Pålundet. En informationstavla ger en fin bild av hur borgen en gång såg ut. Vandra vidare i omväxlande skogsterräng och passerar ett forntida gravfält innan vägen som fortsätter över Mörköbron och till etappmålet vid Kasholmen, där det finns en populär badplats.

58. Kasholmen, Mörkö - Skansundet, 12 km Leden är lättvandrad till en början över öppna betesmarker och sedan något mer krävande höjdsträckningar och uppstickande kala bergsknallar i en annars mjukt kuperad terräng. Från Kasholmsberget, med gamla försvarsanläggningar, har man en fin observationsplats av fågelsträck, vår och höst. Efter ca 500 m vandrar man över betesmarker och planterade skogsmark. 2 km längre fram finns ett gravröse och nedanför en strand där det går bra att bada. Nu följer en bergsträckning med fin utsikt över Norrafjärden och Ledarön. Längre fram passerar leden vägen som går i Mörkös längdriktning upp på ett berg och vidare på höjder med utsikt över Järnabygden i nordväst, Mörköslätten med Hörningsholms slott uppe på sin klippa och ännu längre norrut Södertälje med sina höghus. I öster och sydost syns bl a Torö, sydspetsen av Södertörn och vid mycket klar sikt även öppna havet ner mot Landsort. Leden slingrar sig vidare genom skogsmark i olika åldrar och täthet samt efter gårdeskanter. Några trop styns på håll och vid Mölleviken kan man stanna till och bada. Leden fortsätter genom granskog fram till Skansundets färja. Här kan man studera det rika fågellivet. Strandängarna norr om vägen är botaniskt intressanta och åsryggen på Skansholmen är väl markerad och rik på fornlämningar.

59. Skansundet - Viad, 10 km

Leden börja med att följa vägen tre kilometer i öppet landskap, bl a en ängsmark som hävdas av Naturskyddsforeningen. Sedan kommer man upp i Näslandsskogen. Den brändes 1719 av ryssarna och svarta tallstubbar minner om händelsen. Här låg Näs by som senare återupbyggdes och nu är ett bra exempel på en 1700-talsby. Från Höglundsåsen har man en vacker utsikt över de fjärdar som leder in mot Södertälje. Längre fram syns huvudbyggnaden på Wiads gård, byggd 1860.

60. Viad - Berga vägsäl, 7 km

Efter att ha följt Hallsfjärdens strand tre km går leden upp i skogen Hallsveden. Vid sjön Stora Träsket finns ett skärmskydd, så även lite längre fram, det senare timrat av scoutkåren "Peter Momma". Senare passerar Bondberga (Kattkulla) gravfält, ett av Stockholmstraktens största. Efter ett bronsåldersröse nås landsvägen och hållplatsen för buss 727 mot Tumba

61. Berga vägsäl - Kvarnsjön, 7 km

Leden går genom historiskt intressanta trakter. Efter en tre kilometer lång skogspromenad kommer man i närheten av den vackert belägna Åvinge gård med anor från 1100-talet och skymtar även Grödinge gamla 1100-tals kyrka innan etappmålet nås vid Kvarnsjön.

62. Kvarnsjön - Svarvaretorp, etapp 7, 7 km

Leden går upp i skogen "Husby hammare" och när snart Nynäshamnsvägen. En kilometer söder ut från leden kan man proviantera vid Rosenhill där det finns kafé, kiosk och busshållplats. Sedan man passerat Axån kommer man fram till Norrga kvarn en by med bebyggelse från 1700-talet. Leden går genom ett skogsparti fram till en väg som leder till etappmålet. Dessförinnan skyntar till vänster Noling säteri med sin egendomliga arkitektur. Vid etappmålet fortsätter etapp 7 rakt fram mot Lida och till vänster mot Brotorp. **Alternativ väg** mot etapp 7 och Lida som viker av strax efter Norrga kvarn - Mycket vackrare, lite svårare, lika långt. Norrgaviken djupt nedanför leden på höger sida. Här finns flera härliga utsiktsplatser på hållarna över Norrgaviken mot söder. Du befinner dig på Jungfrubergets ås, som mynnar med en brant sluttning ner mot Getaren i öster. Utsikten över sjön är härlig och här finns ett skärmskydd, där man kan äta sin matsäck. Snart när du en vindlande spång över fågelviken, stanna gärna en stund i fågelskådarhuset mitt på spången. Efter spången har du etappmålet 100 meter till vänster, eller så tar du etapp 7 till höger mot Lida friluftsgård.